

SKDL:n
10. liittokokoukselle
toimintakertomus
16. 5. -70-14. 4. -73

Pori 14.-15. 4. 1973

KANSAINVALINEN TILANNE

Vietnamin rauhansopimuksen solmiminen, edistyminen asevarustelun rajoittamiseen tähtäävissä pyrkimyksissä, Saksan valtioiden välisen perussopimuksen solmiminen ja sitä edeltäneet sopimukset Saksan liittotasavallan sekä Neuvostoliiton ja Puolan kesken, Saksan demokraattisen tasavallan laaja kansainoikeudellinen tunnustaminen, edistyminen Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen valmisteluissa sekä eräät muut jännityksen lieventymistä merkitsevät piirteet osoittavat kansainvälisessä tilanteessa viime aikoina tapahtuneen myönteistä kehitystä. Kansallisilla vapautusliikkeillä on ollut menestystä Indokiinan lisäksi erityisesti Portugalin siirtomaissa. Chilessä taas työväenliikettä ja demokraattisia voimia yhdistävä kansanrintama on saattanut alulle yhteiskunnallisen kehityksen, joka merkitsee vapautumista yhdysvaltalaisen suurpääoman otteesta.

Ratkaisevaa on myönteisen kehityksen suhteen ollut Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden, kapitalististen maiden työväenliikkeen ja demokraattisten voimien sekä kehitysmaiden edistyksellisten voimien yhteinen, yhä laajempia kansanjoukkoja mukaansa saanut toiminta rauhanomaisen kehityksen ja kansojen itsemääräämisoikeuden puolesta sotaa ja ulkoista painostusta vastaan. Menestyksellinen taistelu on merkinnyt sosialististen maiden sekä kansainvälisen työväenliikkeen ja demokraattisten voimien arvovalan ja vaikutuksen kasvua.

SKDL on omalta osaltaan ollut mukana toiminnassa rauhanomaisen kehityksen puolesta. SKDL:n johtoelimet ovat lukuisia kertoja käsitelleet kansainvälisiä kysymyksiä sekä tehneet esityksiä ja aloitteita. SKDL on osallistunut solidaarisuustoiminnan järjestämiseen.

Suomi on valtiona osoittanut aikaisempaa suurempaa aktiivisuutta erityisesti toiminnassa Euroopan turvakokouksen aikaansaamiseksi ja muissakin kansainvälisissä kysymyksissä, joskin sen kannanotoissa ja toimitissa on edelleenkin ollut epäröintiä ja puolinaisuutta. Tämä vaatii SKDL:ää osaltaan jatkamaan työtä Suomen ulkopoliitiikan aktivoimisen puolesta.

Kansojen poliittiseen ja taloudelliseen alistamiseen pyrkivät imperialistiset voimat ovat menettäneet ylilotteensa, ja imperialisuuden johtava maa Yhdysvallat on kokenut takaiskuja, mutta nämä voimat eivät ole luopuneet pyrki-

myksistään. Avoimia sotilaallisia kriisejä on eri puolilla maailmaa, pahin Lähi-idässä, missä Israelin asenteen vuoksi ei ole kyetty toteuttamaan YK:n päätöslauselmaa kriisin ratkaisemisesta. Siirtomaasorto ja rotusyrjintä sekä oikeistolaisten hallitusten diktatoriset toimet kansoja vastaan ovat saaneet entistä jyrkempiä ilmenemismuotoja. Tämä merkitsee imperialismiin vastaisen taistelun jatkumista entisestään tiivistyen.

Valuuttakriiseistä ja muista taloudellisista ongelmista kärsivä kapitalismi on pyrkinyt vahvistamaan toimintaedellytyksiään ja puolustautumaan sosialismin kasvavaa taloudellista voimaa vastaan taloudellisen yhdentymisen avulla. Länsi-Euroopan kapitalististen maiden muodostama Euroopan talousyhteisö (EEC) on laajentanut vaikutustaan sekä uusien jäsenten liittymisen että jäsenyyden ulkopuolelle jääneiden maiden kanssa tehtyjen sopimusten kautta.

SKDL on toiminut sellaisten ratkaisujen puolesta, että kapitalististen maiden taloudellisen yhdentymisen aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia maamme talouteen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen voitaisiin vähentää mahdollisimman pieneen. SKDL vastustaa erityisesti suurpääoman ja oikeiston ajamaa vapaakauppasopimusta EEC:n kanssa ja on päätöksissään (mm. liittoneuvosto 10. 6. 1972) tuonut esiin ne kielteiset taloudelliset ja poliittiset seuraukset, joita sopimuksesta maallemme olisi, sekä esittänyt sellaisen ulkomaankauppapoliittisen linjan valitsemista, jonka mukaan EEC-maiden kanssa käytäisiin kauppaa tavanomaisin ehdoin, jatkettaisiin vapaakauppaa Mini-EFTA:n puitteissa ja voimakkaasti kehitettäisiin kauppaa ja taloudellista yhteistyötä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden sekä muiden suljettujen kauppaliittoutumien ulkopuolisten maiden kanssa.

SKDL:n KANSAINVÄLISET YHTEYDET

SKDL:n kansainväliset suhteet ovat 9. ja 10. liittokokouksen välisenä aikana edelleen laajentuneet. Valtuuskuntien vaihto on lisääntynyt ja sen ohella neuvottelukosketuksia eri maiden edustyksellisiin järjestöihin on ylläpidetty sekä aineiston vaihtoa jatkettu.

SKDL:n 9. liittokokoukseen osallistui 13 ulkomaista valtuuskuntaa v. 1967 luku oli 12): Bulgarian isänmaallisen rintaman (2 h), DDR:n kansallisen rintaman (2 h), Jugoslavian työkansan sosialistisen liiton (2 h), Neuvostoliiton kansalaisjärjestöjen (4 h), Norjan Kommunistisen puolueen (1 h), Norjan Sosialistisen kansanpuolueen (1 h), Puolan Kansan yhteisrintaman (2 h), Romanian sosialistisen yhtenäisyysrintaman (2 h), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien (1 h), Tanskan kommunistisen puolueen (1 h), Tanskan sosialistisen kansanpuolueen (1 h), Tshekkoslovakian kansallisen rintaman (2 h) ja Unkarin isänmaallisen kansanrintaman (2 h) valtuuskunnat — yhteensä 23 ulkomaista kutsuvierasta.

Liittokokousten välisenä aikana on SKDL vastaanottanut ulkomaisia valtuuskuntia seuraavasti: 6 DDR:n kansallisen rintaman valtuuskuntaa (yht. 12 h.), 1 Tshekkoslovakian kansallisen rintaman valtuuskunta (2 h), 1 Puolan kansan yhteisrintaman valtuuskunta (3 h), 1 Jugoslavian työkansan sosialistisen liiton valtuuskunta (4 h), 2 Unkarin isänmaallisen kansanrintaman valtuuskunta (yht. 4 h), 1 Romanian sosialistisen yhtenäisyysrintaman valtuuskunta (3 h) eli yhteensä 12 valtuuskuntaa, joissa kaikkiaan 28 jäsentä. (Vuosina 1967—70 vastaavasti 8 valtuuskuntaa, joissa 17 jäsentä).

SKDL puolestaan on lähettänyt seuraavien järjestöjen kutsusta valtuuskuntia: DDR:n kansallisen rintaman 9 valtuuskuntaa (yht. 23 h), Tshekkoslovakian kansallinen rintama 1 valtuuskunta (2 h), Puolan kansan yhteisrintama 1 valtuuskunta (2 h), Unkarin isänmaallinen kansanrintama 2 valtuuskuntaa (yht. 4 h), Bulgarian isänmaallinen rintama 1 valtuuskunta (2 h), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistit 1 valtuuskunta (1 h), Norjan sosialistinen kansanpuolue 3 valtuuskuntaa (3 h), Tanskan sosialistinen kansanpuolue 1 valtuuskunta (1 h), Romanian sosialistinen yhtenäisyysrintama 1 valtuuskunta (2 h) ja Korean Demokraattinen rintama 1 valtuuskunta (3 h). Kaikkiaan on SKDL liittokokousten välisenä aikana lähettänyt 22 valtuuskuntaa, joissa on ollut 44 jäsentä. (Vastaavat luvut vuosina 1967—70 olivat 19 valtuuskuntaa joissa 54 henkeä).

Lisäksi SKDL:n edustajat ovat olleet mukana useissa eduskunnan, kunnallisten keskusjärjestöjen ja kuntien sekä ammattiyhdistysliikkeen ja osuustoimintaliikkeen valtuuskunnissa eri maissa.

SKDL:n edustajat ovat kertomusvuonna osallistuneet Unkarin isänmaallisen kansanrintaman, Bulgarian isänmaallisen rintaman, Norjan sosialistisen kansanpuolueen, Tanskan sosialistisen kansanpuolueen ja Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien edustajakokouksiin.

SKDL on lähettänyt edustajiaan myös eräisiin kansainvälisiin konferensseihin ja neuvotteluihin. Näitä ovat olleet mm. vuosittain kesäisin toistuvat Itämeren viikon tilaisuudet, Sofiassa kesäkuussa 1972 pidetty kansainvälinen Dimitrov-konferenssi, Tukholmassa VPK:n toimesta helmikuussa 1971 järjestetty pohjoismainen seminaari, Itämeren maiden rauhanpäivät toukokuussa 1971 Kööpenhaminassa ja Kielissä syyskuussa 1972, Tukholman ympäristönsuojelukonferenssi kesällä 1972, Unescon Eurocult-konferenssi Helsingissä kesäkuussa 1972, Indokiina-konferenssi Tukholmassa kesällä 1970, Euroopan kansojen turvallisuuskonferenssi Brüsselissä kesäkuussa 1972.

SKDL:n puheenjohtaja on lisäksi vieraillut DDR:ssä, Puolassa, Bulgariassa, Romaniassa, Jugoslaviassa ja Unkarissa sikäläisten kansanrintamajärjestöjen kutsusta. Liiton pääsihteeri on vieraillut DDR:ssä, Puolassa ja Romaniassa kansanrintamajärjestöjen kutsusta ja Neuvostoliitossa isäntänä Neuvostoliiton kansalaisjärjestöt.

Neuvotteluyhteyksiä on ollut lisäksi mm. seuraaviin järjestöihin: Guinea-Bissaun itsenäisyysjärjestö PAIGC, Namibian kansallinen järjestö SWAPO, Mosambiguen vapautusrintama FRELIMO, Etelä-Vietnamin kansallinen vapautusrintama, Vietnamin demokraattisen tasavallan demokraattinen rintama, Egyptin sosialistinen liitto, Angolan kansallinen vapautusrintama, Algerian kansallinen vapautusrintama ja Kreikan pakolaisjärjestö. Pohjoismaiden Neuvoston kokousten yhteydessä on järjestetty neuvottelukokouksia, joihin SKDL:n ja SKP:n edustajien lisäksi ovat osallistuneet Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien, Tanskan sosialistisen kansanpuolueen, Islannin kansanallianssin ja Fär-saarten tasavaltalaisen puolueen edustajat.

SKDL on osallistunut eri tavoin Suomi—Neuvostoliitto-Seuran toimintaan tukemalla mm. sen järjestämien tilaisuuksien onnistumista. Erityisesti tätä tapahtui SNTL:n 50-vuotisjuhlailaisuuksien yhteydessä 1972, jolloin SKDL myös tuki SKP:n järjestämiä tilaisuuksia ja järjesti itsekin lukuisia yleisötilaisuuksia juhluvoden merkeissä. Liittohallituksen tervehdys jätettiin suurlähetystön kautta juhlivalle naapurimaallemme. SKDL:n edustajat osallistuivat myös SN-seuran järjestämään "SNTL:n 50-vuotisjuhlaseminaariin". SKDL on ollut mukana myös YYA-sopimuksen 25-vuotisjuhlien järjestelyissä.

SKDL:n edustajat ovat olleet mukana myös muiden ystävyysseurojen toiminnassa. Niinpä esimerkiksi Suomi—Unkari-seuran toimintaan SKDL on osallistunut olemalla virallisestikin mukana Suomen ja Unkarin välisten ystävyysviikkojen 1970 ja 1973 käytännön järjestelyissä. SKDL osallistui DDR:n tunnustamiskomitean työhön pyrkien osaltaan edistämään maamme ja DDR:n normaalien suhteiden syntymistä. Kuten tunnettua, SKDL kutsui DDR:n ulkoministeri Otto Winzerin hänen ensimmäiselle vierailulleen Suomeen. Mainittakoon vielä SKDL:n osallistuminen Vietnamin ja Korean solidaarisuusviikkoihin sekä Guinea-Bissaun vapautusliikkeen johtajan Amilcar Cabralin Suomen vierailun v. 1971 järjestäneen toimikunnan työhön.

SKDL:n liittohallitus on esittänyt kannanottonsa useiden ajankohtaisten kansainvälispoliittisten asioiden johdosta sekä ottanut huomioon kansainvälisen työväenliikkeen ja demokraattisen liikkeen merkkitapahtumat.

KOTIMAAN TILANNE

Vuoden 1970 eduskuntavaaleissa tapahtunut siirtymä oikealle — SMP:n ja kokoomuksen menestyessä — edisti maamme sisäpoliittisen kriisin syvenemistä. Keväällä 1970 muodostettiin Teuvo Auran virkamieshallitus ja heinäkuussa samana vuonna syntyi Ahti Karjalaisen viiden puolueen enemmistöhallitus, joka saatiin kokoon sitkeiden hallitusneuvottelujen jälkeen. SKDL:n edustajina tähän hallitukseen valittiin sosiaaliministeriksi Anna-Liisa Tiekso, liikenneministeriksi Veikko Saarto ja oikeusministeriksi Erkki Tuominen.

Kansandemokraatit osallistuivat Karjalaisen hallitukseen pitäen lähtökohdanaan toimintaa maamme rauhanomaisen ulkopoliittikan sekä Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys-suhteiden jatkuvaa kehittämistä. Arvioitiin myös, että hallituksesta käsin kansandemokraatit voivat paremmin puoltaa työ-kansan taloudellisia ja sosiaalisia etuja, joskin tämä toiminta oli vaikeutunut eduskunnan voimasuhteiden muutoksen vuoksi.

Karjalaisen hallituksen toimikaudella saavutettiin eräitä myönteisiä tuloksia. Näistä tärkein oli Suomen ja Neuvostoliiton välisen ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen jatkaminen 20 vuodelle. Sen aikana myöskin allekirjoitettiin joukko maamme ja Neuvostoliiton taloudellista yhteistyötä koskevia sopimuksia, joita oli valmisteltu jo vasemmiston ja keskustan yhteistyöhallituksen aikana edellisen eduskuntakauden kuluessa. Useat kulttuuripoliittiset samoin kuin sosiaalipoliittisetkin uudistukset oli pantu alulle jo edellisten yhteishallitusten aikana.

Tärkein syy viiden puolueen hallituspohjan hajoamiseen maaliskuussa 1971 löytyy hallituksen talouspolitiikan alalta. Karjalaisen hallitus teki varsinkin hintapolitiikassa entistä suurempia myönnytyksiä suurpääomalle. Kansandemokraatit olivat vuosina 1966—70 arvostelleet useasti myös Paasion ja Koiviston hallitusten talouspolitiikassa ilmenneitä heikkouksia ja vaatineet talouspolitiikan muuttamista työkansan etujen mukaiseksi. Karjalaisen hallituksen aikana ristiriita hallituksen talouspolitiikasta syveni ja johti suoraan kriisiin hintasäännöstelyn lieventämisen yhteydessä vuoden 1971 alussa ja UKK-sopimusratkaisun yhteydessä. Kansandemokraatit vetosivat hallitusohjelmaan, vastustivat hintojen korotuksia, kun muut hallitusryhmät puolestaan tukivat hintojen ja vuokrien korotuksia. Nämä erimielisyydet talouspolitiikasta johtivat vasemmiston ja keskustan viiden puolueen hallituksen hajoamiseen maaliskuussa 1971.

Karjalaisen B-hallitukseen ei jaksanut kriisin syvenyessä jatkaa kovin kauan. Sosialidemokraattien ja keskustapuolueen erimielisyydet maatalouspolitiikassa johtivat keinotekoisuudestaan huolimatta uuteen hallituskriisiin syksyllä 1971, Teuvo Auran "VPK"-hallituksen muodostamiseen, eduskunnan hajoittamiseen ja ennenaikaisiin eduskuntavaaleihin tammikuussa 1972.

Näissä vaaleissa oikeisto kärsi tappioita ja tapahtui pieni siirtymä vasemmalle. Porvarillinen eduskuntaenemmistö kuitenkin edelleen säilyi. Suurin voittaja oli sosdem. puolue. SKDL:n eduskuntaryhmästä muodostui toiseksi

suurin paikkaluvun kohotessa yhdellä 37:een. Vaaleissa tapahtuneet muutokset eivät kuitenkaan olleet riittävän suuria, että ne olisivat avanneet mahdollisuuden poliittisen kriisin ratkaisemiselle.

Vaalien jälkeen käydyt pitkälliset hallitusneuvottelut eivät johtaneet vasemmiston ja keskustan yhteishallituksen muodostamiseen. Neuvottelujen kariuduttua keväällä 1972 sosialidemokraatit viimein muodostivat Rafael Paasion johdolla vähemmistöhallituksen. Sen toimikausi muodostui kuitenkin varsin lyhyeksi, koska hallituksen eteen kasaantui ylivoimaisia vaikeuksia, joista eräänä mainittakoon EEC-vapaakauppasopimuksen allekirjoittamisajankohdan lähestyminen. Talouspolitiikan alalla levisi tyytymättömyys H-L-sopimukseen (Hämäläinen-Laaturin-sopimus), joka ei turvannut työläisten ja muiden palkansaajain elinehtoja hintavyöryn ja kustannustason jatkuvasti noustessa. Kesäheiteellä 1972 Paasion hallitus jätti eronpyyntönsä ja uudet neuvottelut alkoivat. Näiden neuvottelujen aikana SKDL:n edustajat ilmoittivat, että edellytyksenä kansandemokraattien hallitukseen osallistumiselle on yksimielisyyteen pääseminen sellaisesta talouspoliittisesta linjasta, joka vastaa työtekevä väestön etuja, ja EEC:n kanssa solmittavaksi aiotusta vapaakauppasopimuksesta luopuminen.

Melko pitkien neuvotteluvaiheiden jälkeen sosialidemokraatit saattoivat sopia keskustavoimien kanssa sosialidemokraattien, keskustapuolueen, liberaalien ja ruotsalaisten yhteishallituksen muodostamisesta. Hallitus syntyi SDP:n puoluesihteerin Kalevi Sorsan astuessa pääministerin tehtävään. Hallitus on jatkanut työkansan etujen kannalta kielteistä talouspolitiikkaa.

Vuoden 1972 lopulla ja 1973 alussa kärkevoiti eduskunnassa ja poliittisissa piireissä keskustelu Urho Kekkosen presidenttikauden jatkamisesta neljällä vuodella säätämällä poikkeuslaki. Tätä asettuivat vastustamaan lähinnä kaikkien porvarillisten puolueiden äärioikeistolaiset ainekset, jotka saivat tukea myös sosdem. oikeiston eräältä osalta. Eduskunta teki ylivoimaisella enemmistöllä päätöksen presidentti Urho Kekkosen toimikauden jatkamisesta neljällä vuodella.

Vuoden 1972 aikana alkoi Vennamon johtamassa SMP:ssä ilmetä rakoilun merkkejä. Presidenttikysymyksen yhteydessä SMP lopullisesti jakautui kahtia enemmistön muodostaessa eduskunnassakin esiintyvän "Suomen kansan yhtenäisyyden puolueen." — Toinen puoluemuutos on tapahtunut TPSL:n johdon päätettyä TPSL:n voimien yhdistämisestä SDP:hen.

Työväen poliittisessa yhteistyössä esiintynyt taantuma on aiheuttanut keskusteluja ja vaatimuksia yhteistyön uudelleen voimistamisesta. Asia on epäilemättä ajankohtainen, mutta ilmeisesti edistymisen yhteistyön rakentamisessa tulee toistaiseksi olemaan verrattain hidasta. Vasemmiston yhteistointa on jatkunut kuitenkin ammattiyhdistysliikkeessä. SAK:n jäsenmäärä on jatkuvasti kasvanut ja lähestyy ja 800 000 jäsenen rajaa. Lujittuva ammattiyhdistysliike onkin vahva tuki poliittisen työväenliikkeen taistelulle. Tätä voimaa tarvitaan ja sitä tulee käyttää työväen etujen mukaisen talouspolitiikan toteuttamisessa, hinnankorotusten estämisessä ja reaali-palkkojen nousun turvaamisessa.

Työväenliikkeen yhteistyö on edellytyksenä laajemmalle vasemmiston ja keskustan yhteistyölle, jota SKDL on osaltaan pyrkinyt edistämään.

VAALITAISTELUT

1. Eduskuntavaalit 1972 (ennenaikaiset)

Vuoden 1970 eduskuntavaalien jälkeen monien vaikeuksien kautta syntyi laajapohjainen yhteistyöhallitus Ahti Karjalaisen johdolla (Karjalaisen II a-hallitus).

Talouspolitiikkaa koskevat erimielisyydet olivat syynä myös tämän hallituksen hajoamiseen v. 1971 alussa, jolloin SKDL syrjäytettiin hallitusyhteistyöstä sen vastustettua mm. laajaa hinnankorotusvyöryä. Tämän jälkeen hallituksen muodostivat SDP, Kepu, Lkp ja Rkp (Karjalaisen II b-hallitus). Hallitus harjoitti hintojen korotuspolitiikkaa, nosti lainakorkoa ja sääti ulkomaankaupan maksutasevajauksen peittämiseksi ylimääräisen 15 prosentin pisteveron kestokulutushyödykkeille sekä ns. tuontitasausveron aina 5 prosenttiin saakka tavarantoimittajilta.

Tämä talouspolitiikka synnytti laajaa tyytymättömyyttä, jota SDP eikä Kepu voineet olla ottamatta huomioon. Se oli pohjana Karjalaisen II b-hallituksen hajoamiseen lokakuussa, eduskunnan hajottamiseen ja ennenaikaisiin eduskuntavaaleihin v. 1972 alussa, vaikka muodollisena aiheena olikin osakysymys, maataloushintoja koskeva kiista.

Tammikuun 2. ja 3. päivinä 1972 toimitettujen eduskuntavaalien tulokset muodostui seuraavaksi:

Puolue	Äänimäärät		%		Paikat	
	1972	1970	1972	1970	1972	1970
SKDL	438.757	420.556	17,0	16,6	37	36
SDP	664.724	594.185	25,8	23,4	55	52
TPSL	25.527	35.453	1,0	1,4	—	—
Kepu	423.039	434.150	16,4	17,1	35	36
SMP	236.204	265.939	9,2	10,5	18	18
LKP	132.955	150.823	5,2	5,9	7	8
SKL	65.228	28.547	2,5	1,1	4	1
RKP	138.099	144.436	5,3	5,7	10	12
Kok	453.432	457.582	17,6	18,0	34	37
Äänestys-%	81,0	83,2				

(taulukko perustuu vahvistamattomiin tietoihin)

Ennenaikaiset eduskuntavaalit osoittivat lievää siirtymää vasemmalle. Eduskunnan voimasuhteet muuttuivat 112—88:sta 108—92:een porvarillisten puolueiden hyväksi. Kokoomus kärsi suurimman tappion: 3 paikan menetys, SMP menetti huomattavan osan äänistään, mutta sai vaaliliiton ansiosta edel-

leen 18 paikkaa (sittemmin hajaantunut: SMP 5, Skyp 13). SDP vahvisti asemiaan 3 paikalla ja SKDL yhdellä noustun eduskunnan toiseksi suurimmaksi ryhmäksi.

Myönteisestä kehityksestä huolimatta vaaleissa tapahtuneet muutokset eivät olleet niin suuria, että ne olisivat luoneet riittävät edellytykset sen poliittisen kriisin ratkaisemiselle, joka omalta osaltaan oli syynä juuri ennenaikaisiin valtiollisiin vaaleihin.

2. Kunnallisvaalit 1972

Eduskuntavaaleista alkanut SKDL:n kannatuksen siirtyminen nousukautteen oli entistä voimakkaammin todettavissa vuoden 1972 kunnallisvaaleissa. Vaikka nousu oli vielä lievää, se oli selvää ja voitiin puhua jatkuvuudesta kaksien peräkkäisten vaalien osoitettua myönteistä kehitystä.

Syksyn -72 kunnallisvaalit käytiin yleispoliittisten tunnusten merkeissä. Vaaliteemoina olivat ulkopoliitiikka, taistelu EEC:tä ja imperialismia vastaan, ja sisäpolitiikka, jossa kansandemokraatit asettivat painopisteen eläke- ja talouspoliittisille kysymyksille. Yleispoliittisten kysymysten aikaisempaa painavampi esilletulo osoitti selvästi, että kunnallispolitiikka on ennen kaikkea osa yleispolitiikkaa.

Yleisesti voidaan todeta, että liikkeen sisäisen hajanaisuuden seuraukset tulivat kunnallisvaaleissa selvimmän esille ja vakavasti haittasivat vaalityötä. Kuitenkin kaikkialla maassa pystyttiin pääsemään yhteisiin kansandemokraattisiin vaalilistoihin.

Erittäin merkittävänä voidaan pitää sitä, että koko vasemmiston osuus äänistä kasvoi. TPSL:n käytännössä tapahtunut romahdus merkitsi vain sosialidemokraattien kannatuksen selvempää nousua.

Kunnallisvaalien tulokset:

Puolue	Äänimäärät		%	
	1972	1968	1972	1968
SKDL	438 396	382 882	17,8	16,9
SDP	676 221	540 450	27,4	23,9
TPSL	14 422	40 203	0,6	1,8
Kepu	451 532	428 841	18,3	19,8
SMP	125 685	165 139	5,1	7,7
LKP	129 411	123 793	5,2	5,5
SKL	49 696	—	2,0	—
RKP	130 242	126 902	5,3	5,6
Kok	449 380	364 428	18,2	16,1
muut	—	43 667	—	1,9

Luvut perustuvat alustaviin tarkistamattomiin tietoihin. Tilastokeskuksen vaalitulosten valmistuminen saattaa tuoda joitakin muutoksia puolueiden äänimääriin ja näin myös prosenttiosuuksiin.

SKDL:n EDUSKUNTARYHMÄN TOIMINTA

Vuoden 1970 eduskuntavaalien jälkeen on SKDL:n eduskuntaryhmällä ollut tilaisuus toteuttaa politiikkaansa sekä hallitusvastuussa ollen että sen päätyttyä oppositioasemasta. Porvarienemmistöiseen eduskuntaan johtaneiden vuoden 1970 vaalien jälkeisessä poliittisessä tilanteessa ei ollut edellytyksiä parlamentaarisen hallituksen muodostamiseen. Väliaratkaisuna poliittiseen kriisiin oli toukokuussa 1970 nimitetty Auran virkamieshallitus.

Vasta heinäkuussa päästiin vasemmiston ja keskustan puolueiden välisissä neuvotteluissa yksimielisyyteen sellaisesta hallitusohjelmasta, joka teki mahdolliseksi myös SKDL:n menon hallitukseen. Vuoden 1970 heinäkuussa nimitetyssä Karjalaisen hallituksessa olivat eduskuntaryhmän jäsenistä mukana Anna-Liisa Tiekso (1. sosiaaliministeri) ja Veikko Saarto (liikenne-ministeri) sekä ryhmän ulkopuolelta Erkki Tuominen (oikeusministeri).

Osallistuminen hallitusvastuuseen mahdollisti eräiltä osilta edistykseellisen yhteiskunnallisen uudistuspolitiikan käynnistämisen, mutta osoittautui porvarienemmistöisen eduskunnan aikana varsin raskaaksi.

Jo syksyn -70 kuluessa syntyneet vakavat erimielisyydet hallituksen talouspoliittisesta linjasta johtivat lopulta vuoden 1971 maaliskuussa tilanteeseen, jossa SKDL:n osallistuminen hallitukseen hintasäännöstelyn purkamispäätöksen seurauksena kävi mahdottomaksi.

Syyt, joiden takia SKDL siirtyi oppositioon, synnyttivät poliittisen kriisin, jonka ratkaisemiseen SKDL:n hallituksesta lähdön jälkeen nimitetyllä ns. Karjalaisen II b-hallituksella ei ollut edellytyksiä.

Hallituksen hajottua sisäisiin erimielisyyksiinsä pyrittiin tilannetta laukaisemaan eduskunnan hajottamisen ja virkamieshallituksen avulla. Eduskunnan hajottamisen jälkeen toimitetuissa ennenaikaisissa vaaleissa tammikuussa 1972 SKDL lisäsi kannatustaan ja sai eduskuntaan yhden paikan lisää. Edustajien lukumäärä lisäantyi 36:sta 37:een.

Oppositiokaudella SKDL:n eduskuntaryhmä on arvostellut hallituksen toimenpiteitä ja pyrkinyt eduskunnassa parantamaan hallituksen esityksiä työväestön etuja vastaaviksi.

Ryhmän aloitetoiminnan laajuutta kuvastaa se, että eduskuntaryhmän jäsenet tekivät esimerkiksi vuoden 1972 vaalien jälkeen alkaneilla valtiopäivillä kaikkiaan 105 lakialoitetta, 423 toivomusaloitetta, kahdeksan rinnakkaislakialoitetta ja vuoden 1973 budjettiin liittyen noin 180 raha-asialoitetta.

Eduskuntaryhmä on vuosina 1970 ja 1971 julkaissut neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Eduskuntauutisia-lehteä noin 50 000 kappaleen painoksina sekä vuoden 1972 aikana samaa lehteä yhden numeron noin 50 000 kappaleen painoksena ja yhden numeron yhteistoiminnassa SKDL:n vaalitoimiston kanssa yli 300 000 kappaleen painoksena, jota levitettiin osittain postin välityksellä kohdejaketuna.

Vuoden 1971 valtiopäivillä on eduskuntaryhmän puheenjohtajana toiminut Paavo Aitio ja varapuheenjohtajana Taisto Sinisalo ja Kauko Hjerpe. Sihteeristöön kuuluivat puheenjohtajien lisäksi edustajat Ele Alenius, Ensio Laine,

Kauko Tamminen, Kaisu Weckman ja Rainer Virtanen.

Vuoden 1972 valtiopäivillä on ryhmän puheenjohtajana toiminut edelleen Paavo Aitio ja varapuheenjohtajiksi valittiin edustajat Anna-Liisa Tiekso ja Taisto Sinisalo. Sihteeristössä olivat puheenjohtajien lisäksi edustajat Ilkka-Christian Björklund, Ensio Laine, Irma Rosnell, Veikko Saarto, Kaisu Weckman ja Aulis Juvela. Vuoden 1973 valtiopäiville valittiin ryhmän puheenjohtajisto ja sihteeri samassa kokoonpanossa.

Eduskuntaryhmän poliittisena sihteerinä on vuoden 1972 maaliskuuhun saakka toiminut VTM Kyösti Seppänen ja hänen jälkeensä VTK Taisto Helenius. Ryhmän toimistosihteerinä on vuoden 1973 helmikuun loppuun saakka toiminut Eeva-Kaisa Laakkonen ja hänen jälkeensä Aino Talvio.

Vuoden 1972 eduskuntavaaleissa valitut SKDL:n kansanedustajat järjestöpiireittäin:

Etelä-Häme: Koskinen Aarne, Tamminen Kauko, Kock Osmo, (uusi).

Helsinki: Alenius Ele, Hyvönen Anna-Liisa (uusi), Saarinen Aarne (uusi), Tuominen Mirjam.

Joensuu: Puhakka Pauli.

Jyväskylä: Lehmonen Siiri, Kivistö Kalevi (uusi).

Kainuu: Mustonen Heikki, Korpinen Rauno (uusi).

Kuopio: Männistö Lauha, Rytkönen Veikko, Pulkkinen Aarne (uusi).

Kymi: Sinisalo Taisto.

Lappi: Koskenniemi Niilo, Salla Pekka, Tiekso Anna-Liisa.

Mikkeli: Nieminen Niilo.

Oulu: Liedes Pentti, Niskanen Helvi, Räsänen Pauli.

Pohjois-Häme: Honkonen Kuuno, Rekonen Heimo, Weckman Kaisu.

Satakunta: Juvela Aulis, Järvenpää Matti, Rosnell Irma.

Turku: Aitio Paavo, Jokinen Anna-Liisa, Laine Ensio.

Uusimaa: Björklund Ilkka-Christian (uusi), Kantola Lauri, Saarto Veikko.

Vaasa: Salmi Veikko, Åsvik Toivo.

SKDL:n JOHTOELIMET JA JÄRJESTÖPOLIITTINEN TILA

1. SKDL:n 9. liittokokous ja sen päätökset

SKDL:n 9. liittokokoukseen osallistui 156 edustajaa, joista 84 edusti SKDL:n, 35 SKP:n, 17 SNDL:n, 14 SDNL:n ja 6 SOL:n järjestöjä. Liittokokous oli avoin, jota kuka tahansa sai tulla seuraamaan.

SKDL:n 9. liittokokous pidettiin Helsingin Kulttuuritalossa 15–18. 5. 1970.

Yleispoliittisen tilannekatsauksen liittokokouksessa esitti SKDL:n puheenjohtaja Ele Alenius. Väinö Virtanen käytti alustavan puheenvuoron sosiaali-

poliittisesta ohjelmasta, Pekka Peltola turvallisuuspolitiikasta, Jorma A. Henttilä liikuntapolitiikasta, Jyrki Helin korkeakoulupolitiikasta ja Keijo Perälä kirjastopolitiikasta ja kulttuurikeskuksista.

Ajankohta oli monessa suhteessa mielenkiintoinen. Takana olivat vasemmiston ja keskustan neljä hallitusyhteistyön vuotta sekä hallitusrintamalle tappiolliset eduskuntavaalit. Luonnollista oli, että liittokokouksen keskustelussa menneen kauden politiikan ja ajankohdan tilanteen arviointi muodostui keskeiseksi. Toinen hallitseva keskustelun aihe oli SKDL:n järjestöllinen luonne.

Liittokokous hyväksyi sisäpoliittisen lausuman, jossa se asetti tärkeimmiksi tehtäviksi työttömyyden ja sen seurausten lievittämisen, pienten ja keski suurten palkkojen korottamisen ja hintojen nousun torjumisen, eläkkeiden ja muun sosiaaliturvan parantamisen, kehitysalueiden nopean kehittämisen, suurten tuloerojen kaventamisen, yhteiskunnan osuuden lisäämisen tuotantolämässä ja tehostetun pääomavirtojen ohjailun, Suomen ja Neuvostoliiton välisen kaupan ja muun taloudellisen yhteistyön kehittämisen, asuntotuotannon lisäämisen ja maatalousväestön osuuden turvaamisen maataloustulotkaisuissa. Tärkeimmiksi kansanvallan laajentamisen vaatimuksiksi liittokokous asetti yritysdemokratian ja kouludemokratian toteuttamista koskevat esitykset. Toiminta kansanvaltaisten oikeuksien puolesta liittyy läheisesti oikeistopiirien taholta kansanvaltaan kohdistuvan uhan torjumiseen, todetaan liittokokouksen päätöksessä.

9. liittokokouksen kansainvälispoliittisessa lausumassa todetaan Suomen ulkopoliittisen aseman perustuvan Suomen ja Neuvostoliiton ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimukseen, jonka jatkamiseen on valmistauduttava hyvissä ajoin. Liittokokous ilmaisi kantanaan, että SKDL vastustaa maamme liittämistä länsivaltojen taloudellisiin ja poliittisiin liittoutumiin. Sen sijaan kannatetaan eri maiden välisen, kaikkien osapuolten kansallisia etuja vastaavan ja kaikesta syrjinnästä vapaan yhteistoiminnan kehittämistä.

Lisäksi liittokokous hyväksyi julkilausuman Indokiinasta, järjestöpoliittisen lausuman, turvallisuuspoliittiset teesit, liikuntapoliittiset teesit, korkeakoulupoliittisen kannanoton sekä päätöksen kirjastopolitiikasta ja kulttuurikeskuksista.

Liittokokouksessa tehtiin SKDL:n sääntöihin myös eräitä muutoksia.

2. SKDL:n YHTEISÖJÄSENET

SKDL:n yhteisöjäseniä ovat Suomen Kommunistinen Puolue, Suomen Naisten Demokraattinen Liitto, Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto ja Sosialistinen Opiskelijaliitto.

SKDL:n sosialistit ovat v. 1971 perustaneet valtakunnallisen yhteistyötoimikunnan, jonka tehtävänä on SKDL:n yhteistyöluonteen mukaisesti edistää SKDL:n sosialistien keskinäistä yhteydenpitoa ja koko liiton toimintaa. Yhteistyötoimikuntia on perustettu myös eräisiin järjestöpiireihin.

Yhteisöjäsenten ja SKDL:n omien yhdistysten yhteenlaskettu jäsenmäärä on nykyisin noin 172 000. SKDL:n ja sen yhteisöjäsenten perusjärjestöjen kokonaismäärä on noin 4 600.

3. Liittoneuvosto

Liittokokousten välisenä aikana käyttää ylintä päätäntävaltaa vähintään 3 kertaa vuodessa kokoontuva liittoneuvosto. Liittokokous valitsee piirijärjestöjen ehdotuksen perusteella jokaisesta piirijärjestöstä yhden varsinaisen ja yhden varajäsenen liittoneuvostoon. Kaksikielisistä piireistä valitaan lisäksi yksi ruotsinkielinen jäsen ja tälle varajäsen. Yhteisöjäsenillä on oma edustuksensa liittoneuvostossa. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi valitaan liittoneuvostoon lisäksi 10 muuta jäsentä ja heille varaedustajat. Yhteensä kuuluu liittoneuvostoon tällä hetkellä 45 varsinaista jäsentä ja 43 varajäsentä.

9. liittokokous valitsi liittoneuvoston puheenjohtajaksi kansanedustaja Paavo Aition ja varapuheenjohtajaksi kansanedustaja Heimo Rekosen.

Piirijärjestöjen edustajina ovat kuuluneet liittoneuvostoon:

Varsinaiset jäsenet:

ETELÄ-HÄME
Ranta Paavo, ay-toimitsija
ETELÄ-SAIMAA
Forsman Aimo, työmies
HELSINKI
Salmi Olavi, sähköasentaja
Nordgren-Ra Christina,
toimittaja (ruots.)
JOENSUU
Oinonen Teuvo, rakennustyöl.
JYVÄSKYLÄ
Suuronen Heikki, kansak.opett.
KAINUU
Mustonen Heikki, kansaned.
KOKKOLA
Borén Simo, merkonomi
KUOPIO
Räsänen Jouko, opiskelija
KYMI
Kasari Valde, panostaja
LAPPI
Tervonen Aarne, agrologi
MIKKELI
Pöllänen Laila, ompelija

Varajäsenet:

Salomaa Erkki, sähkötyömies
Kapiainen Tauno, toimittaja
Tuomivaara Tauno, rakennusmest.
Asplund Stig, toimittaja (ruots.)
Partanen Väinö, rakennustyöl.
Marjanen Kaino, puuseppä
Korpinen Rauno, kansaned.
Lehto Matti, maisteri
Huuskonen Juho, vahtimestari
Jokinen Kari, toiminnanjohtaja
Karvo Mauno, puuseppä
Kiviholma Vieno, kirvesmies

OULU

Vähäkangas Juhani, mittarinlukija
POHJOIS-HÄME
Humalamäki Väinö, viilaaja
SATAKUNTA
Mäkelä Aarre, päätoimittaja
VARSINAIS-SUOMI
Laiho Aimo, maanviljelijä
Sten Björn, metallimies (ruots.)
(kuollut 14. 11. -70)
UUSIMAA
Terävä Taisto, toimistosiht.
Sundberg Viking, ammattientark.
(ruots.)
VAASA
Elgland Tapani, toimittaja
Ågren Gösta, kirjailija (ruots.)

Säilynoja Vappu, kättilö
Kulmala Heikki, puhelinmestari
Valkila Matti, terveystarkastaja
Saarinen Matti, opettaja
Henriksson Robert, peltiseppä (ruots.)
Aalto Esko, myyjä
Aalto Aarre, maalari (ruots.)
Järvenpää Heikki, opettaja
Granhholm Olof, kirjailija (ruots.)

Yhteisöjäsenten edustajat:

SUOMEN KOMMUNISTINEN PUOLUE

Pessi Ville, sihteeri	Suonpää Leo, toimitsija
Kivimäki Erkki, järjestösihteeri	Kauppila Erkki, sihteeri
Laine Olavi J., sosiaalipäällikkö	Sjöman Ossian, pääsihteeri
Hänninen Olavi, jaostosihteeri	Poikolainen Olavi, sihteeri
Laine Ensio, kansanedustaja	Nurminen Ossi, sihteeri

SUOMEN NAISTEN DEMOKRAATTINEN LIITTO

Aura Liisa, tiedotussihteeri	Tarvainen Helvi, emäntä
Kauppinen Rauni, piirisihteeri	

SUOMEN DEMOKRAATTINEN NUORISOLIITTO

Laakkonen Teuvo, sihteeri	Björklund Nina-Beata, opiskelija
Sandelin Kyösti, pääluottamusmies	Pennanen Olavi, metsätyömies
Tennilä Esko-Juhani, toimittaja	Lepoluoto Juhana, toimittaja

SOSIALISTINEN OPISKELIJALIITTO

Laakso Jaakko, opiskelija	Melkas Jussi, opiskelija
Kärkkäinen Markku, opiskelija	Kemppainen Arvo, opiskelija

Liittoneuvoston muut jäsenet:

Liittoneuvoston varsinaiset jäsenet

Aitamurto Aarno, varatuomari
Kiuru Väinö, itsännöitsijä
Kivistö Kalevi, kansanedustaja
Meltti Hellä, rouva
Mikkola Marja-Leena, kirjailija
Perä Mauri, sihteeri
Perälä Keijo, kirjastonhoitaja
Rantanen Paul, piirisihteeri
Rosnell Irma, kansanedustaja
Yrjölä Keijo, piirisihteeri

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Hyvönen Paavo, jaososihteeri
Jokiniemi Toivo, konttorinhoitaja
Kankainen Mikko, suunnittelusihteeri
Torvi Irma, esittelijä
Kangas Heimo, pienviljelijä
Lehto Eino, kirvesmies
Linnilä Kai, toimittaja
Kelkka Veikko, maanviljelijä
Salmela Hillevi, terveydenhoitaja
Harjula Jaakko, sihteeri

Liittoneuvoston jäsenistä on kertomuskauden aikana kuoleman kautta poistunut riveistämme toveri Björn Sten.

Liittoneuvosto on kokoontunut kaikkiaan 8 kertaa liittokokousten välisenä aikana. 9—10. 10. 1970 pidetyssä kokouksessa liittoneuvosto käsitteli poliittista tilannetta ja SKDL:n toimintakamppailua, 12. 12. 1970 SKDL:n yhteistyöluonneta ja tehtäviä, 15—16. 5. 1971 poliittista tilannetta, kunnallisvaaleihin valmistautumista ja tiede- ja korkeakoulupoliittista ohjelmaluonnosta, 9. 10. 1971 poliittista tilannetta ja Hämeen Yhteistyön kysymystä, 30. 10. 1971 poliittista tilannetta sekä liiton ja Pohjois-Hämeen piirijärjestön suhteita, 4—5. 2. 1972 arviota eduskuntavaaleista ja valmistautumista kunnallisvaaleihin, 15. 4. 1972 poliittista tilannetta ja SKDL:n yleisradiopoliittista ohjelmaluonnosta sekä 10. 6. 1972 tilannetta, kunnallisvaalivalmisteluja ja järjestöpoliittisia kysymyksiä.

Liittoneuvoston kokouksiin ovat osallistuneet myöskin liittohallituksen ja sihteeristön jäsenet.

4. Liittohallitus

SKDL:n 9. liittokokous valitsi liiton puheenjohtajaksi kansanedustaja Ele Aleniuksen, I varapuheenjohtajaksi kansanedustaja Anna-Liisa Tiekson, II varapuheenjohtajaksi tarkastaja Matti Koivusen, III varapuheenjohtajaksi osastopäällikkö Fjalar Björkvistin ja pääsihteeriksi Aimo Haapasen.

Lisäksi ovat liittohallitukseen kuuluneet seuraavat 20 varsinaista ja 6 varajäsentä:

Varsinaiset jäsenet:

Ilkka-Christian Björklund, kansanedustaja, Simo Elomaa, SAK:n sihteeri, Kauko Hjerppe, tarkastaja, Matti Järvenpää, kansanedustaja, Selim Knuth, agrologi, Niilo Koskenniemi, kansanedustaja, Kaarlo Lankinen, levyseppä,

Martti Mellais, opiskelija, Lauha Männistö, kansanedustaja, Pauli Puhakka, kansanedustaja, Terho Pursiainen, tutkimussihteeri, Erkki Rautee, tutkimussihteeri, Heimo Rekonen, kansanedustaja, Gösta Rosenberg, toimittaja, Aarne Saarinen, kansanedustaja, Pekka Saarnio, toimittaja, Veikko Saarto, kansanedustaja, Rauno Setälä, päätoimittaja, Mauno Tamminen, apulaisjohtaja, Erkki Viita, päluottamusmies.

Varajäsenet:

Paavo Lagerroos, sihteeri, Olavi Mustonen, toimittaja, Veikko Salmi, kansanedustaja, Kyösti Suonio, LUK, Nils Torvalds, toimittaja, Pauli Uitto, sihteeri.

Liittohallituksen sihteerinä ovat toimineet Pirkko Patrikainen, Eeva-Kaisa Laakkonen ja Pauliina Murto.

Liittohallitus on kokoontunut v. 1970 kesä-joulukuussa 18 kertaa, v. 1971 29 kertaa, v. 1972 29 kertaa ja v. 1973 tammi-huhtikuussa 12 kertaa. Lukuihin sisältyvät myös vuosina 1970—71 9 yhteistä kokousta eduskuntaryhmän ja SKP:n kk:n poliittisen toimikunnan kanssa.

Liittohallituksen kokouksiin ovat ottaneet osaa myös liittoneuvoston puheenjohtaja ja liiton sihteerit.

5. Sihteeristö

Sihteeristön tehtävänä on valmistella asiat liittohallituksen käsittelyyn ja huolehtia päätösten toimeenpanosta liiton toimiston, eri jaostojen ja työryhmien kanssa sekä hoitaa yhteydenpitoa piirijärjestöihin. Vuonna 1971 sihteeristön osalta luovuttiin 8. liittokokouksen jälkeen noudatetusta osastojaoista ja osastopäälliköiden toimet lopetettiin. Sen sijaan perustettiin apulaispääsihteerin toimi, johon valittiin Jorma Hentilä. Sihteeristö on työskennellyt pääsihteerin ja apulaispääsihteerin johdolla kokoontuen vähintään kerran viikossa.

Viime liittokokouksen jälkeen ovat sihteeristöstä eronneet: paikallishallintoasiain sihteeri Jalo Lepola, kulttuurisihteeri Rauno Setälä, taloudenhoitaja Väinö Hakkarainen, julkaisutoiminnan sihteeri Eini Kokko, tiedotussihteeri Bertel Stenius ja hänen seuraajanaan 1971—72 toiminut tiedotussihteeri Raija Valta.

Sihteeristön kokoonpano oli 1. 3. 1973 seuraava: Aimo Haapanen, pääsihteeri, Jorma-Antero Hentilä, apulaispääsihteeri, Antero Hautaniemi, järjestösihteeri, Antti Jäntti, osuustoimintasihteeri, Eero Krook, toimistosihteeri, Runar Nordgren, ruotsalaissihteeri, Sulo Nurmi, taloudenhoitaja, Pertti Kovács tiedotussihteeri, Ismo Porna, kulttuurisihteeri, Terho Pursiainen, tutkimussihteeri, Ilja Koskinen, paikallishallintoasiainsihteeri ja Reijo Käkelä, koulutuspoliittisia asioita valm. tutkija. Sihteeristön toimintaan on osallistunut myös SKDL:n Yhteisrahaston ja Kansan Keskus-kassan taloudenhoitaja Eira Roiha.

6. Jaostot

Liittohallituksen alaisuudessa ovat liittokokousten välisenä aikana toimineet seuraavat pysyvät tai pysyväisluontoiset jaostot, toimikunnat ja työryhmät: järjestöjaosto, kansainvälispoliittinen jaosto sekä integraatiotyöryhmä ja turvallisuuspoliittinen työryhmä, kulttuurijaosto sekä koulutuspoliittinen toimikunta ja korkeakoulupoliittinen työryhmä, maatalouspoliittinen jaosto, osuustoimintajaosto, paikallishallintoasiain jaosto, ruotsalaisjaosto, sosiaalipoliittinen jaosto sekä asuntopoliittinen toimikunta ja terveystoimikunta, työryhmä, talousjaosto, talouspoliittinen jaosto sekä suunnittelutyöryhmä ja kehitysaluepoliittinen työryhmä (yhdessä SKDL:n eduskuntaryhmän kanssa), tiedotusjaosto, vaalijaosto, liikennepoliittinen toimikunta, yleisradiopoliittinen toimikunta, ympäristöpoliittinen toimikunta sekä kunnallisen ympäristöpolitiikan työryhmä ja teoriaryhmä, datapoliittinen työryhmä (yhdessä SKP:n kanssa), lasten oikeuksien poliittista ohjelmaa valmistava työryhmä, liikuntapoliittinen työryhmä, oikeuspoliittinen työryhmä ja yritysdemokratiatyöryhmä.

Tämän lisäksi sihteeristö, jaostot ja toimikunnat ovat erityistä tehtävää varten asettaneet lukuisan määrän työryhmiä, jotka ovat käsitelleet mm. hallitus- ja eduskuntapolitiikkaa ja järjestöllisiin kysymyksiin liittyviä asioita sekä valmistelleet mm. sääntöuudistusesityksiä ja liittokokousasiakirjoja.

7. Arvioita SKDL:n järjestöpoliittisesta tilasta

9. liittokokouksen erääksi pääasiaksi muodostui SKDL:n luonteesta käyty keskustelu, joka liittyi läheisesti liiton sääntöluonnoksen käsittelyyn. SKDL:n yhteistyöjärjestöluonne korostuu entistä paremmin, koska kukin yhteisöjäsen saa liittoneuvostoon aikaisemman yhden jäsenen asemesta useampia jäsenmääräänsä vastaavasti.

Sääntöuudistukseen ja liiton luonteesta käytyyn keskusteluun kuuluu kokouksessa hyväksytty järjestöpoliittinen päätöslauselma. Siinä asetettiin tehtäväksi pyrkiä selkeyttämään SKDL:n luonne yhteistyöjärjestönä, vahvistaa SKDL:oa järjestöllisesti ja taloudellisesti sekä kehittää liiton luonteen mukaisia nykyaikaan soveltuvia toimintamuotoja erityisesti asutuskeskuksissa.

"SKDL:n tarjoamien vaihtoehtojen yleinen tiedostaminen on tärkeää, koska pyrimme liittämään yhteistyöhömmä uusia yhteiskunnallisia ryhmiä", sanotaan 9. liittokokouksen järjestöpoliittisessa lausumassa, jossa samalla korostetaan sitä, että SKDL:n tarpeellisuuden periaatteellinen selvitys voi vasta luoda onnistuneen lähtökohdan liiton järjestöpoliittiselle nousulle.

9. liittokokous asetti erääksi lähiajan tärkeimmäksi tehtäväksi SKDL:n järjestöllisen ja taloudellisen aseman vahvistamisen, valistus- ja tiedotustoiminnan tehostamisen, yhdistystemme jäsenmäärän lisäämisen, toiminnallisuuden parantamisen, vaikutuksemme voimistamisen työpaikoilla ja ammattiyhdistysliikkeessä sekä julkaisujemme kehittämisen. Tavoitteiden toteuttamiseksi liit-

tokokous velvoitti liiton johdon toimeenpanemaan liittokokousten välisen ajan kestävän järjestöllisen kamppailun.

Edellisen liittokokouksen edellä esiintyneet sisäiset vaikeudet ovat eräiden piirijärjestöjen alueella syventyneet, millä seikalla on luonnollisesti ollut haitallinen vaikutus liiton järjestöpoliittiseen kehitykseen. Näistä vaikeuksista huolimatta tulokset järjestökamppailussa ovat muodostuneet merkittäviksi.

Järjestökamppailu

9. liittokokouksen päätöksen mukaisesti liittohallitus pani toimeen liittokokousten välisen ajan kestävän kolmivaiheisen järjestökamppailun. Kamppailun sisältönä olivat liittokokouksen asettamat tehtävät. Sisäisistä vaikeuksista huolimatta järjestökamppailu vahvisti merkittävästi liiton järjestöllistä perustaa, lisäsi jäsenmäärää ja auttoi opinto-, tiedotus- ja valistustoiminnan kehittämistä.

a) Järjestökamppailun I vaihe 1. 9. 1970—30. 5. 1971

Tässä vaiheessa kiinnitettiin erityinen huomio järjestöllisen perustan vahvistamiseen. Kamppailun aikana perustettiin 28 uutta yhdistystä ja 126 yhdistystä elvytettiin toimintaan. Uusia jäseniä liittyi kamppailukauden aikana 4 266, jonka lisäksi 1 526 jäsentä palautti jäsensuhteensa. Työn voimistamiseksi työpaikoilla ja ammattiyhdistysliikkeessä perustettiin muutamia ammattiala- ja työpaikkayhdistyksiä, joiden kautta SKDL:n järjestöjen toimintaan tuli uutta jäsenistöä.

SKDL:n järjestökamppailun I vaiheen tulokset

I SARJA:	Jäseniä		Yhdistyks.		Pisteitä yhteensä
	uusia	kann. räst	uusia	elvyt.	
1. Oulun piirijärjestö	754	92	2	12	2 434
2. Lapin	505	254	2	15	1 864
3. Uudenmaan	527	149	7	11	1 855
4. Turun	355	366	2	28	1 591
5. Helsingin	448	36	3	6	1 440
6. Pohj. Häm.	260	121	4	6	971
7. Satakunnan	269		1	2	827
8. Kuopion	135	18	2	6	473

II SARJA:

1. Kainuun	337	111		13	1 187
2. Et.-Hämeen	247	41	5	2	842
3. Jyväskylän	115	157		4	522
4. Vaasan	100			4	320
5. Joensuun	59	78		8	295

6. Kokkolan	„	81	30	3	288
7. Kymin	„	34	73	3	190
8. Mikkelin	„	18		3	69
9. Et. Saimaan	„	22			66
Yhteensä		4 266	1 526	28	126

b) Järjestökamppailun II vaihe 1. 9. 1971—30. 5. 1972.

Kamppailun toisen vaiheen aikana pyrittiin kehittämään julkaisujemme levikkitoimintaa, tehostamaan opinto- ja valistustoimintaa sekä jatkettiin toimintaa järjestöllisen perustan vahvistamiseksi. Vuoden 1972 eduskuntavaaleista johtui, että kamppailun alkukuukaudet jäivät liian vähälle huomiolle, mikä näkyy mm. opintokerhotoiminnassa, jossa edelleenkin on suuria mahdollisuuksia edetä. Kamppailun aikana SKDL:n järjestöissä toimi 395 KSL:n opintokerhoa, missä lisäystä edelliseen vuoteen 155 kerhoa. Julkaisujen levikissä tapahtui nousua, mm. kansandemokraattisten päivälehtien levikki kasvoi 6,1 %:lla, mikä merkitsi levikin lisäystä kahden vuoden aikana 11,1 %. Erilaisia yleisötilaisuuksia järjestettiin 3 863 ja niihin osallistui lähes 250 000 henkilöä.

Järjestöllinen kehitys jatkui II vaiheen aikana voimakkaana. Uusia yhdistyksiä perustettiin 64 ja toimintaan elvytettiin 57 yhdistystä. Uusia jäseniä liittyi 4 655 ja lisäksi 1 480 rästitäjäjäseniä uusi jäsensuhteensa.

Kamppailuun liittyvässä piirijärjestöjen välisessä kilpailussa tulokset muodostuivat seuraaviksi:

SARJA I

1. Lapin piirijärjestö	1 911,2 pist.
2. Oulun „	1 677,8 „
3. Satakunnan „	1 525,0 „
4. Kuopion „	1 488,0 „
5. Turun „	1 485,7 „
6. Helsingin „	1 462,9 „
7. Uudenmaan „	1 397,1 „

SARJA II

1. Jyväskylän „	1 527,1 „
2. Kainuun „	1 479,7 „
3. Etelä-Hämeen „	1 253,0 „
4. Mikkelin „	1 228,3 „
5. Kymen „	1 215,5 „
6. Vaasan „	1 210,0 „
7. Kokkolan „	1 155,3 „
8. Joensuun „	1 125,6 „
9. Et.-Saimaan „	1 047,7 „

c. Järjestökamppailun III vaihe 1. 9. 1972—30. 5. 1973.

Kolmas vaihe, joka vielä jatkuu, keskittyy opinto-, valistus- ja tiedotustoiminnan, taloudellisen ja levikkitoiminnan tehostamiseen. Tämänkin kamppailun alkupuolelle ajoittuivat vaalit, mikä erityisesti vaikuttaa opintotoiminnan osalta opintokerhojen toiminnan kehitykseen. Niinpä opintokerhojen käynnistys on tapahtunut hitaasti ja vielä vuoden vaihteessa ei ollut saavutettu edellisen vuoden tasoa. Kurssien kokonaismäärä ylittää sata ja yleisötilaisuuksia oli vuoden vaihteeseen mennessä järjestetty yli 1 300.

Kansandemokraattisen lehdistön levikissä on nousu jatkunut.

Uusia jäseniä oli 1. 9.—31. 12. 1972 liittynyt yli 2 200, uusia järjestöjä perustettu 8 ja toimintaan elvytetty 29 yhdistystä.

Kamppailu jatkuu toukokuun 15 päivään saakka, jonka jälkeen lopulliset tulokset selviävät.

Kokonaisuudessaan järjestökamppailu on täyttänyt sille asetetut tavoitteet suhteellisen hyvin. Liiton järjestöllinen asema on huomattavasti vahvistunut, järjestöjen toiminta aktivoitunut, uusia jäseniä ja järjestöjä tullut mukaan liiton työhön ja sekä työpaikoilla että ammattiyhdistysliikkeessä on toimintaa voitu tehostaa. Samoin opintotoiminnassa on tapahtunut edistystä ja lehdistön levikki kasvanut.

8. SKDL:n piirijärjestöt

Liiton alaisuudessa toimii 17 piirijärjestöä. Järjestösuhteiden häiriinnyttyä SKDL:n Pohjois-Hämeen piirijärjestön kanssa sen Hämeen Yhteistyön päätoimittajakiistassa omaksuman liiton sääntöjen ja päättävien elinten vastaisen toimenpiteiden vuoksi, on liiton järjestöllistä ohjausta Pohjois-Hämeen järjestöpiiriin alueella hoidettu SKDL:n Tampereen toimiston ja sen yhteyteen perustetun toimikunnan kautta. Näin myöskin Pohjois-Hämeessä on voitu turvata liittokokouksen valitseman liiton johdon ohjaustyön jatkuvuus, mikä näkyy toimiston työn avulla tapahtuneena toiminnallisuuden nousuna.

Kokonaisuudessaan piirijärjestöt muodostavat liiton toiminnan vaikean pullonkaulan. Niiden työvoimaa ei ole vaikeasta taloudellisesta tilanteesta johtuen voitu lisätä riittävästi. Useissa piirijärjestöissä on joko osapalkkainen tai osan vuotta täydellä palkalla työskentelevä piirishteeri. Tämä tietysti haittaa piirien poliittisen työn ohjausta. Asiaa on auttanut piiritöimikuntien jäsenten aktiivinen osallistuminen piirien ohjaustyöhön. Ilahduttavaa on se, että useiden piirien alueella piirien johtotyöhön ja järjestötoimintaan on tullut nuorta väkeä työpaikoilta ja ammattiyhdistysliikkeestä.

Toimintakaudelle ajoittuneet eduskunta- ja kunnallisvaalit aiheuttivat SKDL:n piirien muutenkin ylikuormitetuille aktiiveille ja työntekijöille runsaasti työtä. Osittain tästä kärsi piirien järjestötoiminta, mutta toisaalta vaalivalmistelut ja järjestötyön tehtävät kyettiin yhdistämään, jolloin näi-

den tehtävien toteuttamisesta muodostui yhtenäinen kokonaisuus, lopputuloksen ollessa myönteinen.

9. liittokokouksen päätöksellä järjestetyn piirijärjestöjen välisen toimintakäytännön I ja II jakson tulokset on julkaistu erikseen. III jakso päättyi 15. 5. 1973 ja sen tulokset selviävät kesällä.

Jäseniä piiritoimikunnissa on yhteensä 528 ja heidän keski-ikänsä on 41 vuotta.

9. SKDL:n kunnallisjärjestöt

Kunnallisjärjestöt toimivat SKDL:n omien perusjärjestöjen ja SKDL:n yhteisöjäsenien perusjärjestöjen yhteistyöeliminä kunnissa ja ohjaavat jäsenjärjestöjen kunnallispoliittista toimintaa ja SKDL:n perusjärjestöjen järjestölistä työtä.

Kunnallispoliittinen ohjaustyö ja kunnallisten asioiden käsittely on edelleenkin monien kunnallisjärjestöjen tärkein tehtävä. Vaaleista aiheutuvat tehtävät sekä yleispoliittinen ja järjestöllinen ohjaustyö ovat saaneet lisäantuvaa huomiota osakseen. Tätä kehitystä on pidettävä myönteisenä, koska näin voimat voidaan keskittää ajankohdan tärkeimpien kysymysten ratkaisemiseen.

Vuoden 1972 lopussa SKDL:oon kuului 257 kunnallisjärjestöä (v. 1969 276 ja 1966 287); niistä oli toimivia 229. Kuntaliitokset ovat vähentäneet kunnallisjärjestöjen määrää.

10. SKDL:n yhdistykset ja jäsenistö

SKDL:n yhdistysten kokonaismäärä oli 31. 12. 1972 1811 yhdistystä. (v. 1969 1731 ja 1966 1867). Toiminnassa oli 1431 yhdistystä. Vaikka liittokokouksen välisenä aikana on perustettu 100 uutta yhdistystä, ei yhdistysten kokonaismäärä ole vastaavasti noussut, koska liikenneyhteyksien parantuessa ja maaltamuuton seurauksena pieniä lähekkäin toimivia yhdistyksiä on yhdistetty suuremmiksi ja toimintakykyisemmiksi.

Yhdistyksistä toimi kaupungeissa, kauppaloissa ja asutustaajamissa 539 eli 29,77 % kaikista yhdistyksistämme (v. 1969 481 eli 27,79 % ja v. 1966 415 eli 25,6 %). Maaseudulla toimi vastaavasti 1272 yhdistystä eli 70,23 % (v. 1969 1250 eli 72,21 ja v. 1966 1400 eli 74,4 %). Ammattiala- ja työpaikkayhdistyksiä on näistä 72 (v. 1969 niitä oli 30 ja 1966 24).

SKDL:oon kertomusvuoden aikana liittyi 31. 12. 1972 mennessä 11 200 uutta jäsentä. Tästä huolimatta jäsenmäärän nousu ei muodostunut näin korkeaksi, koska muuttoliike Ruotsiin sekä toisille paikkakunnille aiheutti jäsen-suhteiden katkeamisia. Rästiläisyys väheni jonkin verran, mutta on edelleen vakava kysymys liiton toiminnassa. SKDL:n yhdistysten kokonaismäärä oli 31. 12. 1972 55 767 jäsentä, joista rästiläisiä 10 748 eli 19,3 % (v. 1969 jäsenmäärä oli 51 529 jäsentä, joista rästiläisiä 11 537 ja (v. 1966 jä-

seniä 62 287, joista rästiläisiä 16 400).

Asutuskeskuksissa asui jäsenistä 48,8 % ja maaseudulla 51,2 %. Vastavat luvut 1969 olivat 40,8 % ja 59,2 ja v. 1966 39,07 % ja 60,93 %.

Jäsenistön yhteiskunnallinen kokoonpano oli 31. 12. 1972 seuraava (suluissa v. 1969 ja 1966)

Työläisiä	69,81 %	(71,8 % ja 70,53 %)
Pienviljelijöitä ja kalastajia	17,35 %	(19,68 % ja 21,12 %)
Henkisen työn tekijöitä, opiskelijoita ja pienyrittäjiä	12,84 %	(8,51 % ja 8,35 %)

SKP:n jäsenyyteen kuului SKDL:n yhdistysten jäsenistä 25,06 % v. 1969 26,41 %.

SKDL:n jäsenistön keski-ikä on 44,69 vuotta (v. 1969 45,59).

SKDL:n jäsenistä on naisia 28,85 %, (v. 1969 20,24).

Jäseniä yhdistysten johtokunnissa on 9677, heidän keski-ikänsä on 41 vuotta.

11. SKDL eri järjestöissä.

SKDL on seuraavien kansalaisjärjestöjen jäsen:

Suomen Rauhanpuolustajat, Kansan Sivistystyön Liitto, Kansan Raittiusliitto, Kulttuurityön Keskus, Folkets Bildningsförbund, Kansan Radioliitto, Suomi—Neuvostoliitto-Seura, Suomi—Vietnam-Seura.

JÄRJESTÖTALOUS

Toimintakauden aikana jäsenhuollossa on tapahtunut parannusta ja täten rästiläisyys pienentynyt, vaikka se eräiden piirijärjestöjen alueella on edelleen melkoisen suuri.

Liittovero on edelleen 20 penniä kuukaudessa ja piiriveron suuruus on myös 20 penniä jäseneltä kuukaudessa. Yhdistykset ovat oman toimintansa rahoittamiseksi perineet yleensä 10—30 penniä kuukaudessa jäsenmaksua liitto- ja piiriveron lisäksi.

Jäsenmaksutulojen osuus yhdistysten taloudessa on ollut entistä vähäisempi. Yhdistykset ovat hankkineet jäsenmaksutulojen lisäksi muita tuloja erilaisin toiminnallisilla muodoilla.

Liiton taloutta ei ole pystytty riittävästi vakaannuttamaan ja aikaisemmin syntyntä velkaantumista merkittävästi supistamaan, koska kustannukset ovat jatkuvasti nousseet, eivätkä liittovero- ym. tulot ole sanottavasti lisääntyneet.

Piirijärjestöissä taloudelliset vaikeudet ovat jatkuneet, vaikka enää ei ole jouduttu työvoimaa supistamaan. Liitto on tukenut piirijärjestöjen taloutta

puoluetuesta suoritetuilla avustuksilla, jotka ovat kertomuskauden aikana olleet keskimäärin 30 % liitolle jääneestä osuudesta. Edellisellä toimikaudella sen suuruus oli 26 %.

Yhdistyksemme ovat osallistuneet vaalirahoitustoimintaan hyväksytyn tunnuksen "Markka kuukaudessa vaalirahastoon" puitteissa. Vuonna 1970 oli yhdistyksistämme mukana vaalirahoitustoiminnassa 22,9 %, vuonna 1971 osallistuminen oli vilkkainta, sillä mukana oli yhdistyksistämme 60,6 % ja vuonna 1972 oli mukana 47,2 %. Valitettavasti eräiden piirijärjestöjen alueella osallistuminen on ollut aivan mitätöntä.

Järjestötalojemme rakennustoiminta on kertomuskaudena rajoittunut eräiden vanhojen talojen kunnostamiseen. Kannattamattomiksi käyneitä taloja on pystytty myymään, mutta edelleenkin on järjestöillämme taloja, joiden myymiseen tulee pyrkiä. Eräiden talojen taloudellista asemaa on pystytty parantamaan uusilla toimintamuodoilla. Käytännössä talojen ja tanssilavojen kunnostamista ja toiminnan parantamista on valvonut ja hoitanut Kulttuurityön Keskus r.y.

Kirjapainoissa ei ole tehty sanottavasti uudistuksia eräitä konehankintoja lukuunottamatta. Käytännössä on lehdistömme ja kirjapainojemme kehittämistä hoitanut ja valvonut Demokraattisten Kustantajain Liitto r.y.

TIEDOTUSTOIMINTA

1. Yleistä

Liiton toimistosta käsin on pyritty luomaan kiinteät ja säännölliset yhteydet joukkotiedotusvälineisiin ja poliittisiin toimittajiin. Tässä voidaan sanoa onnistutunkin siitä huolimatta, että SKDL:n toimittamaa uutismateriaalia ja muuta aineistoa ei käytetä siinä määrin kuin liikkeemme poliittinen merkitys edellyttäisi.

Mielenkiinto SKDL:oa kohtaan on jatkuvasti kasvanut ja se osoitetaan entistä ennakkoluulottomammin. Yhä uusia "kuluttajaryhmiä" on ilmaantunut — viimeksi koululaisnuorisot. Periaate- ja erillisohjelmien kysyntä on erittäin vilkasta — jopa niin, että on jouduttu ottamaan lisäpainoksia.

Liiton tiedotussihteerin apuna toimii tiedotusjaosto, joka on kokoonpanu alan asiantuntijoista. Tiedotusjaosto laatii tiedotussuunnitelmaluonnokset, pohtii uusia tiedotustoiminnan muotoja, muonittaa piirijärjestöjä runkosuunnitelmilla, kerää aineistoa sekä suunnittelee tiedotustoiminnan ja toimitustyön kursseja. Tiedotusjaosto on mukana myös pitemmän aikavälin esite- ja julistesuunnittelussa.

Päivittäisessä toimeenpanoprosessissa liiton tiedotussihteerin yhteistyössä asianomaisen alan sihteerin kanssa hoitaa rutiinitiedottamisen, jonka tärkeimpänä välineenä on kansandemokraattinen lehdistö. Radio, televisio ja STT saavat säännöllisesti sellaisen valmiiksi muokatun ja toimitetun uutis-

aineiston, jolla voi olla yleisempää kiinnostavuutta kuin vain SKDL:n järjestöille ja järjestöväelle tarkoitettua. Sisäistä tiedotustoimintaa harjoitetaan monistetiedotteilla omien sanomalehtiemme lisäksi.

Tiedotussihteerin on osallistunut vaalien tiedotustoimintaan vaalijaoston jäsenenä ja vaalitoimiston avustajana.

2. Lehdistö

Sama kehityssuunta, joka todettiin ennen 9. liittokokousta ja mikä merkitsee talousalueiden päälehtien jatkuvaa vahvistumista pienempien lehtien kustannuksella, jatkui ja jopa voimistui päättyneellä toimintakaudella. Erittain vakavaksi nousi kysymys siitä, tulisiko Kansan Uutisten supistua 5-päiväiseksi. Kasvava kustannus- ja kilpailupaine samalla kun ilmoitustulot lisääntyvät hitaammin tai eivät lainkaan ja kohtuuttoman pienet valtion kuljetus- ym. avustukset aiheuttivat sen, että mm. Suomen Sosialidemokraatti (Demari) muuttui syksyllä 1972 viisipäiväiseksi. Kansan Uutisten osalta aloitettiin valtakunnallinen tukikamppailu "Lue ja tue lehteäsi", jonka tarkoituksena on vahvistaa lehden asemaa niin, että sen ilmestyminen voidaan turvata viikon jokaisena aamuna. Tukikamppailu jatkuu vielä.

Ammattiyhdistysliike on kiinnittänyt huomiota työväenlehtien asemaan ja käynnistänyt oman tukitoimintansa. Ensimmäistä kertaa ovat sosdem- ja kd-lehdistö, SDP ja SKDL yhteistyössä ay-liikkeen kanssa järjestäneet perinteisiksi tarkoitettuja työväenlehtijuhlia.

Liikkeen äänenkannattajia ovat nykyisin seuraavat lehdet: pää-äänenkannattaja Kansan Uutiset Helsingissä (7 kertaa viikossa), Kansan Tahto Oulussa (5), Kansan Sana Kuopiossa (3), Kansan Ääni Vaasassa (3), Satakunnan Työ Porissa (3), Varsinais-Suomen Työväki Turussa (1) sekä ainoa ruotsinkielinen Folk Tidningen Ny Tid Helsingissä (1). SKDL:n Pohjois-Hämeen piirijärjestön Tampereella julkaisemaa Hämeen Yhteistyötä (3) ei tällä hetkellä voida lukea edellisten joukkoon liittoneuvoston 10. 6. 72 tekemän päätöksen nojalla.

Demokraattisen Lehtipalvelun (DLP) kehittämistä erityisesti kd-piirilehtiä tehokkaasti palvelevana hallitus- ja eduskuntauutisia välittävänä tietotoimistona on jatkettu. Kuva- ja matriisipalvelu on jatkuvasti lisääntynyt. DLP:n asema ja tehtävät eivät vielä ole täysin selkiintyneet eikä kaikkien parhaimpienkaan suunnitelmien äkilliseen toteuttamiseen ole taloudellisia edellytyksiä. Toimituskuntaa on joka tapauksessa voitu vahvistaa jälleen v. 1973 alussa.

3. Muu julkaisutoiminta

SKDL:n kustannustoiminnan piiriin kuuluvat säännöllisesti ilmestyvät Aika-taskukalenteri, Vappu ja Kansan Joulu -lehdet. Kansan Tietokirja 1972 oli sarjassaan viimeinen, sillä sarjan julkaiseminen muodostui ylivoimaisen tappiolliseksi.

Sensijaan SKDL on osallistunut kustannustoimintaan yhteistyössä eräiden toisten järjestöjen kanssa mm. julkaisemalla kokoelman Amilcar Cabralin puheita ja kirjoituksia. Useat uudet erillisohjelmat ovat saaneet painoasun. Sellaisia ovat mm. sosiaalipoliittinen ohjelma, tiede- ja korkeakoulupoliittinen ohjelma, yleisradiopoliittinen ohjelma sekä lasten oikeuksien poliittinen ohjelma. SKDL julkaisi erittäin tarpeellisen kirjasen "SKDL sosiaaliturvan rakentajana". Tällä hetkellä on tiedotusjaoston työn alla helppotajuinen taskukokoinen SKDL:oa ja sen kannanottoja esittelevä kuvitettu kirjanen, jollaisesta on ollut erittäin suuri kysyntä. Kansankulttuuri Oy toimii kauno- ja tietokirjallisuuden kustannusliikkeenä.

OPINTOTOIMINTA

SKDL:n järjestöjen opintotoiminta on kautena 1970—72 tapahtunut Kansan Sivistystyön Liiton puitteissa. Kertomuskauden aikana on opintokerhojen määrä SKDL:n järjestöissä voimakkaasti lisääntynyt, joka näkyy kerhojen kokonaismäärän kasvussa. SKDL:n kerhoja on KSL:n alaisuudessa ollut seuraavasti:

Työkautena	kerhoja	opiskelijoita	miehiä	naisia
1969—70	157	1 476	1 016	460
1970—71	244	2 174	1 493	681
1971—72	395	3 397	2 334	1 063

FBF:n alaisuudessa on SKDL:n järjestöjen kerhoja ollut seuraavasti

1969—70	36	324 opiskelijaa
1970—71	36	342 "
1971—72	54	513 "

Lisäksi yhteistoiminnassa KSL:n kanssa järjestettiin kunnallisopin kurssi Sirola-opistossa 7—11. 6. 1971. Osanottajia kurssilla oli 47.

Tietoja yleisötilaisuuksista vv. 1970—72.

1) Vappujuhlat 1970	193 juhlaa,	yleisöä 107 200 henkeä
" 1971	197 "	" 112 065 "
" 1972	208 "	" 147 850 "

Vappujuhlien lukumäärä supistuu ja pientilaisuuksien määrä vähenee kun toisaalta siirrytään ns. yhteisiin juhliin, jotka eivät sisälly em. lukuihin.

2) Maakunnalliset ja alueelliset juhlat:

1970	95 juhlaa,	yleisöä 31 714 henkeä
1971	113 "	" 43 130 "
1972	209 "	" 57 493 "

TALOUSPOLITIikka

Maamme taloudelle on liittokokousten välisenä aikana ollut tunnusomaista taloudellisen kasvun hidastuminen, joka vasta viime kuukausina on kääntynyt nousuun, suhteellisen korkea työttömyyden aste ja viimeistä vuotta lukuunottamatta runsas siirtolaisuus Ruotsiin, hintojen, maksujen ja vuokrien oleellisesti kiihtynyt kohoamisvauhti sekä ulkomaankaupan huomattava alijäämäisyys ja alueellisten kehityserojen kärjistyminen.

SKDL:n talouspolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat olleet työ- ja eläketulojen osuuden lisääminen kansantulosta ja tuloerojen kaventaminen, hintojen, maksujen ja vuokrien tehokas sääntely, työllisyyden parantaminen, valtion oman yritystoiminnan laajentaminen ottaen huomioon erityisesti kehitysalueet sekä kehitysalueiden elinkeinoelämän elvyttäminen, veroluonteisen suhdannevarausjärjestelmän luominen ja valtiovallan valvovan ja ohjaavan osuuden lisääminen talouselämässä koskien myös sen yksityistä sektoria, ulkomaankaupan tasapainottaminen ryhtymällä mm. valikoiviin tuontirajoituksiin sekä pieni- ja keskituloisten verotuksen keventäminen ja yksityisten ja yhteisöjen suurten tulojen ja omaisuuksien verotuksen tiukentaminen.

Vuoden 1970 vaalien jälkeen kärjistyivät koko vasemmiston ja keskustan yhteishallitusten ajan olemassa olleet erimielisyydet talouspolitiikan linjasta toisaalta SKDL:n ja toisaalta SDP:n ja keskustaryhmien välillä, mikä johti koko vasemmistoon ja keskustaan nojaavan hallitusyhteistyön rikkoutumiseen keväällä 1971. Myös ammattiyhdistysliikkeessä kansandemokraattien ja sosialidemokraattien mielipide-erot noudatettavasta talouspoliittisesta linjasta ovat varsinkin johtoehtien tasolla olleet aikaisempaa suuremmat.

Kansandemokraattien taholta on tehty esityksiä vasemmiston yhteisten tavoitteiden määrittämisestä, jolloin juuri talouspolitiikka nousisi keskeiseksi, mutta asiassa ei ole edetty varsin yleisellä tasolla käytyjä yhteiskeskusteluja pidemmälle.

MAATALOUSPOLITIikka

Maataloustuotteiden ja niiden jalosteiden markkinointivaikeudet ovat jatkuneet. Tuotannon supistamista on kuitenkin viime aikoina ollut havaitta-

vissa, onpa aika-ajoittain täytynyt turvautua erillisten maataloustuotteiden tuontiinkin, mikä pääasiassa on johtunut tuotannon huonosta suunnittelusta (suunnittelemattomuudesta). Maitotaloustuotteiden tuotannon ja kulutuksen tasapainottumista on tapahtunut, samoin naudanlihan tuotannossa. Tähän on osittain vaikuttanut tuotannon supistuminen ja osittain myöskin vientimahdollisuuksien parantuminen. Tuotannon supistamiseen on pyritty mm. peltojen "paketoinnin" ja ns. teuraspalkkioiden avulla. Näillä toimenpiteillä tuotannosta on poistettu vajaa 200 000 hehtaaria peltoa ja n. 50 000 lehmää.

Tuotannon supistumisesta huolimatta maataloustuotteiden markkinointivaikeuksia on edelleenkin olemassa. Vientiä joudutaan kohtuuttomassa määrin harjoittamaan valtion tuen turvin, esim. 1971 käytettiin vientitukeen valtion varoja yli 500 miljoonaa markkaa, se on n. 35 % maataloudelle osoitetusta valtion kokonaistuesta. Kotimaisten kuluttajahintojen alentamiseen käytettiin 1972 n. 32,0 miljoonaa mk. Kansandemokraattien taholta on markkinointivaikeuksien helpottamiseksi esitetty maataloustuotannon supistamista ensikädessä teollisuusmaisesti harjoitetun maatalouden osalta, koska tällöin supistustoimet eivät vaikeuta maataloudesta elantonsa saavan pienviljelijäväen asemaa.

Kertomuskauden aikana tehtyjen maataloustuloratkaisujen yhteydessä on SKDL:n taholta esitetty yhteiskunnan maataloudelle suuntaaman tuen jakamista nykyistä oikeudenmukaisemmin, siten että taloudellisissa vaikeuksissa olevien pienviljelijäin osuutta lisättäisiin. Vastaavasti tukea voitaisiin vähentää teollisuusmaiselta maataloudelta, joka tällaista tukea ei välttämättä tarvitse. Erikoisen tärkeänä olemme pitäneet tilakohtaisen tuen lisäämistä ja painottaneet pinta-alalisän osuuden korottamista. Valitettavasti esityksiämme ei ole riittävässä määrin otettu huomioon.

Kertomuskauden aikana on ollut vireillä uusia merkittäviä maatalouspoliittisia uudistuksia. Valtion komitean toimesta on valmisteltu mm. esitykset luopumiskorvaus ja -eläkejärjestelmäksi. Niiden eräänä tarkoituksena on maataloustuotannon supistaminen ja toisaalta niiden avulla pyritään järjestämään maataloudesta luopuville ikääntyneille tai muuten vajaakuntoisille viljelijöille toimeentuloturva. Kansandemokraatit ovat suhtautuneet esityksiin myönteisesti, edellyttäen kuitenkin lakeihin sellaisia muutoksia, joka turvaa myöskin ikääntyville pienviljelijöille riittävän toimeentulon. Taholtamme on tehtykin tätä tarkoittavia parannusesityksiä. Samalla olemme esittäneet, että luopumiseläke- ja korvausjärjestelmän kautta valtiolle tuleva maatalousmaa käytettäisiin ensikädessä lisämaaksi pienviljelmille tai milloin tämä ei tilan sijainnin tai muiden syiden vuoksi ole mahdollista maa metsitettäisiin ja jätettäisiin yhteiskunnan hallintaan.

Kertomuskauden aikana on voimistunut myöskin keskustelu maatalouden harjoittajien tuotannollisesta yhteistoiminnasta. Kansandemokraattien kanta tuotannolliseen yhteistoimintaan on myönteinen, näemme että sen avulla on mahdollista ratkaista eräitä tämän hetken keskeisiä maatalousväen sosiaalipoliittisia ongelmia. Karjatalousvaltaisessa pienmaataloudessa yhteisnavetat mahdollistavat samat loma- ja vapaa-ajat karjataloudessa työskenteleville kuin

muidenkin alojen työntekijöillä on. Lisäksi tuotannollisen yhteistoiminnan avulla voitaisiin nykyistä tehokkaammin ja taloudellisemmin käyttää hyväksi työtä helpottavaa tekniikkaa. Myöskin hukkainvestointien määrä maataloudessa vähenisi, mikä myöskin parantaisi maatalouden kannattavuutta ja siten sen harjoittajan elintasoja, mikä tietysti on tavoitteellisen arvoinen asia. Äskettäin julkistetussa maatilalainsäädäntöä koskevan komitean mietinnössä on ensimmäisen kerran valtakunnan tasolla tunnustettu maatalouden tuotannolliset yhteisyritykset samanarvoisiksi yksityisten yritysten kanssa lainoituksen ja muun yhteiskunnan tuen saannissa. Edustajamme komiteassa on tarmokkaasti työskennellyt tämän asian puolesta.

Taloudellisten vaikeuksien, jotka johtuvat liian pienistä tiloista ja sivuan-sioiden puuttumisesta, johtuen maa- ja metsätalousväestön määrä on jatkuvasti vähentynyt. Kun v. 1960 maa- ja metsätaloudessa työskenteli 721 000 henkilöä (35,5 % ammatissa toimivista) niin 1970 maa- ja metsätaloudessa työskenteli 429 000 henkilöä (20,1 % ammatissa toimivista). Yli 1 peltohehtaarin tilojen lukumäärä oli samanaikaisesti vähentynyt 331 263 tilasta (1960) 297 257 tilaan (1971). Erikoisen voimakkaasti ovat taloudelliset vaikeudet suuntautuneet pienviljelystiloiille, joiden lukumäärä on myöskin voimakkaasti vähentynyt.

Kansandemokraattien maatalouspoliittista toimintaa on haitannut liian taloudellisista vaikeuksista johtuva työvoimapula. Maatalouspoliittinen jaosto muodostettiin uudelleen v. 1971, mutta sen työ on ollut puutteellista, koska jaostolla ei ole ollut palkallista työntekijää, vaan tehtäviä on hoidettu muiden tehtävien ohella. Ratkaisu on ollut taloudellisen tilanteen sanelema, mutta ei ole vastannut ajan asettamia vaatimuksia. Huolimatta maatalousväestön lukumääräisestä vähenemisestä ja maatalouden osuuden supistumisesta kansantaloudessa se kuitenkin edelleen on niin merkittävä tuotannon haara ja maatalousväestön osuus on edelleen niin huomattava, että tehtävän kunnollinen hoito edellyttäisi nykyistä tehokkaampia järjestelyjä. Tavoitteena tulisi pitää päätoimisen maatalouspoliittisen sihteerin palkkaamista liian maatalousjaoston työn järjestämiseksi.

Kansandemokraattisen liikkeen taholta on viimeaikoina kiinnitetty huomiota maatalousväestön ongelmiin. Vuoden 1972 syyskesällä julkaistiin maatalouspoliittista aineistoa sisältänyt vihkonen "Mistä ratkaisu maataloutemme ongelmiin", joka samalla sisälsi aineistoa ns. "kekripäivien" valmisteluja varten. Itse "kekripäivät" kansandemokraattien maatalouspoliittinen neuvottelutilaisuus pidettiin Helsingissä 4–5. 11. 1972 ja onnistuivat olosuhteisiin nähden kohtalaisesti. Niille osallistui n. 300 henkilöä eri puolilta maata. Päivien aikana kuultujen alustusten, sekä työryhmissä käytyjen keskustelujen pohjalta valmistui työryhmien raportit, jotka yhdessä alustuksista tehtyjen lyhennelmien kanssa painettiin yhtenäiseksi vihkoseksi, tarkoituksella jatkaa maatalousväestön ja maatalouden ongelmia käsittelevää keskustelua. Pyrkimyksenä on viitoittaa maatalouden kehityslinjat ja määritellä kansandemokraattien tehtävät maatalousväestön toimeentulon parantamiseksi.

SOSIAALIPOLITIikka

Sosiaalisen edistuksen vauhdittamiseksi kansandemokraatit ovat myös 1970-luvun alkuvuosina käyneet monia kamppailuja. Tärkeimpiä ja eniten vähäraisten kansalaisten elämään vaikuttavia niistä ovat olleet taistelu ns. eläkepaketista eli pienimpien kansaneläkkeiden korottamisesta sekä terveydenhuollon puolella toiminta kansanterveyslain aikaansaamiseksi. Pitkäaikaisen toiminnan tulosta on myös entisille punakaartilaisille vankileirien karsimyksistä maksettava korvaus, joka lopulta toteutui vuoden 1973 valtion menoarviossa.

Eläkepolitiikan viime vuosien näkyvin ja samalla omalaatuisin lienee ns. eläkepaketin käsittely hallituksessa ja eduskunnassa v. 1972. Vähemmistöhallituksen esitys kansaneläkelainsäädännön korjauksista ei tyydyttänyt eduskuntaa, ja mm. kansandemokraattien esityksestä eduskunta päätti tuntuvasti parantaa kansaneläkkeensaajien etuja. Eduskunnan hyväksymät korjaukset kuitenkin mitätöitiin jättämällä ne vahvistamatta ja niiden sijasta ajettiin läpi uusi heikompi lakiesitys. SKDL:n eduskuntaryhmä pysyi aikaisemmin hyväksytyjen parempien korjausten kannalla ja puolusti niitä mm. välikysmyksellä.

Kansanterveystyön uudelleen järjestäminen tapahtui tammikuussa 1972 annetulla kansanterveyslailla, joka tuli voimaan 1. 4. 1972. Lain valmistelu oli vedetty pitkälle jo SKDL:n ollessa hallituksessa. Kansanterveyslaki koskee vain yksilöön kohdistuvaa terveydenhoitoa, sairaanhoitoa sekä niihin liittyvää toimintaa, joiden tarkoituksena on väestön terveydentilan ylläpitäminen ja edistäminen. Huolimatta kansandemokraattien esityksistä lakia ei saatu koskemaan myös ympäristöön kohdistuvaa terveydenhuoltoa. Kansanterveyslain mukaan kaikkiin kuntiin on perustettu terveyskeskus, joka huolehtii kunnallisena toimintana terveysneuvonnasta, sairaanhoidosta, sairaankuljetuksesta, hammashoidosta ja kouluterveydenhuollosta. Lain avulla pyritään suunnitelmallisesti ohjaamaan terveydenhuollon painopistettä entisestä kalista sairaalavaltaisuudesta sairauksien ennaltaehkäisyyn ja avosairaanhoitoon. Vaikeana pulmana on edelleen lääkäripula, joka vaikeuttaa terveyskeskusten toimintaa erityisesti syrjäseuduilla. Terveyskeskuksissa osa palveluksista on jo maksutonta osa vielä maksullista, mm. lääkärinvastaanotto 3 mk. SKDL:n pyrkimyksenä oli saada mm. vähäraisen eläkkeensaajan heti maksuttoman terveydenhuollon piiriin.

Muita erikseen mainittavia sosiaalisia uudistuksia ovat mm. kansaneläkkeen tukilisän korotus, asumistuen saannin korjaukset, työttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke työeläkkeisiin, asevelvollisten kotiutamisraha, lapsiperheiden asumistuen laajennus sekä opintotukijärjestelmän korjaukset, opintotukijärjestelmän ja vuosilomalain korjaukset ja 1. 4. 1973 voimaan tuleva lastenpäivähoitolaki.

SKDL:n sosiaalipoliittinen jaosto ja sen alaiset asunto- ja terveystoliittiset työryhmät ovat toimineet yhteistyössä SKDL:n eduskuntaryhmän ja sen sosiaalijaoston kanssa yllämainittujen uudistusten toteuttamiseksi ja muidenkin

SKDL:n sosiaalipoliittisten vaatimusten läpiviemiseksi. Jaosto työryhmineen on vaalien yhteydessä julkaissut omalta työalaltaan materiaalia. Terveystoliittinen työryhmä valmisti yksityiskohtaisen aineiston kansanterveyslain soveltamisesta. Ajankohtaisista asioista jaosto ja sen työryhmät ovat niinikään valmistaneet julkisuuteenkin tarkoitettuja kannatoja. Suurisuuntaisin viireillä oleva työ tällä hetkellä on SKDL:n terveystoliittisen ohjelman valmistelu, jonka terveystoliittinen työryhmä on kuluvana vuonna aloittanut.

KULTTUURI- JA KOULUTUSPOLIITTINEN TOIMINTA

1. Kulttuuripoliittikka

Kuluneella toimintakaudella on ollut ominaista yhteiskunnan lisääntyvä vaikutus maamme kulttuurielämään. 1960-luvun puolella aikaansaatu valtion uusi taidehallinto pääsi toimimaan. Lähes kaikilla kulttuurielämän eri sektoreilla on ollut omat valtion toimikuntansa tai komiteansa, joista suurin osa istuu edelleenkin. Pyrkimyksenä on ollut toisaalta toteuttaa SKDL:n jo vuosia ajamia uudistuksia ja toisaalta tutkia kulttuurin kenttää mahdollisimman laajasti. Kuitenkin voidaan sanoa, että kapitalistisessa yhteiskunnassa valtio on aina luonteeltaan porvarillinen ja tämä totuus on heijastunut myös kulttuurielämässä. Valtion taidetoimikuntien ja eritoten läänien taidetoimikuntien kokoonpanot eivät suinkaan vastaa työväenluokan osuutta yhteiskunnassamme eivätkä ole antaneet suuriakaan mahdollisuuksia työväenluokan maailmankatsomuksen mukaiselle kulttuurikäsitykselle. Kulttuurielämässä on myös toteutunut nykyiselle kapitalismille tyypillinen valtiomonopolistinen tila. Yksityisen suurpääoman on onnistunut joillakin aloilla kytkeä valtiovalta pyrkimystensä tukijaksi ja suojelijaksi, näin on käynyt esim. 1970-luvun alussa perustetun elokuvasäätöön kohdalla.

Huolestuttavana piirteenä 1970-luvun alkupuolen kulttuuritoiminnalle on ollut jatkuvasti lisääntyvä kaupallisen ylikansallisen massakulttuurin maa-hantunkeutuminen. Maamme rajojen ulkopuolelta, lähinnä Yhdysvalloista ja EEC-maista, tunkeutuva kulttuuri on luonteeltaan ja moraaliltaan ala-arvoista ja epäinhimillistä, itsekkäitä asenteita ruokkivaa. Myös kulttuurielämän alalla SKDL ja sen piirissä toimivat kulttuurityöntekijät ovat taistelleet EEC:hen liittymistä vastaan sen vuoksi, että tämä liittyminen merkitsee Suomen kytkemistä yhä kiinteämmäksi osaksi länsimaista kaupallista koneistoa. Tämä puolestaan merkitsee etenkin nuorisoa henkisesti tylsistyttävän viihteen ja kulttuurin yhä voimakkaampaa tulvimista maahamme. Tästä johtuen SKDL on käynyt kamppailua myös kulttuurielämän tasolla kulttuuri-imperialismia vastaan. SKDL on toimintakauden aikana useasti vaatinut valtiovaltaa ryhtymään toimenpiteisiin sosialististen maiden, etenkin Neuvostoliiton, kulttuurin tunnetuksi tekemiseksi maassamme.

1970-luvulle kuten edellisellekin vuosikymmenelle on ollut ominaista kärjistyvä kamppailu taantumuksellisten ja edistyksellisten kulttuuripoliittisten

näkemyksen ja voimien välillä. Kansandemokraattiseen liikkeeseen on yhä enenevässä määrin liittynyt nuorta sivistyneistöä, opiskelijoita, kirjailijoita, taiteilijoita, näyttelijöitä, tiedemiehiä, koululaisia jne. Oikeistovoimat eivät ole kaihtaneet keinoja yrittäessään tukahduttaa näiden usein oman alansa huippuedustajien ääniä. Tästä on lukuisia esimerkkejä kulttuurin osa-alueilla, esim. teatterissa, joukkotiedotuksessa sekä korkeakouluissa ja koululaitoksessa yleensä. Suurena apuna näissä kamppailuissa on ollut työväestön aktiivinen ja joukkovoimainen tuki, kuten on tapahtunut useasti esim. Yleisradion ympärillä käydyssä taistelussa.

SKDL:n kenttävaen piirissä on koko toimintakauden aikana lisääntynyt kiinnostus kulttuuripoliittisiin kysymyksiin sekä vasemmistolaisen työväen-kulttuurin kehittämiseen. Työväenkulttuuri on 1970-luvun alussa kokenut uuden voimakkaan nousun, joka on tullut jäädäkseen. Eräänlaisena huipentumana voidaan pitää SKDL:n kulttuuri- ja koulutuspoliittisen toimikunnan yhteisesti järjestämää kulttuuri- ja koulutuspoliittista seminaaria 17–18. 2. 1973 Lautsiassa. Tähän seminaariin osallistui yli sata henkeä eri puolilta maata SKDL:n piiri- ja yhteisöjäsenjärjestöistä. Seminaari päätti suositella uuden kulttuuripoliittisen ohjelman tekemistä mahdollisimman pikaisesti SKDL:lle.

2. Koulutuspolitiikka

Koulutuspolitiikan alalla on merkittävimpiä tapahtumia ollut peruskoulujärjestelmään siirtymisen aloittaminen. SKDL on perustamisestaan lähtien pyrkinyt koulutuspoliittisella toiminnallaan vähentämään koulutuksellista-kin eriarvoisuutta. Peruskoulun puitelaki, joka SKDL:n aktiivisen ja määrätietoisuuden toiminnan vuoksi vihdoinkin toteutui, merkitsee tämän suuntaista koulun uudistamista. SKDL katsoo kuitenkin, että peruskoulujärjestelmä on vasta ensi askel koko koulutusjärjestelmämme välttämättömästä uudistustyöstä. Tärkeä, joskin puolittiehen jäänyt uudistus on toimintakautena ollut myös koulujen sisäisen hallinnon kansanvaltaistaminen.

Seuraavana vaiheena koulu-uudistuksessa on keski- eli nuorisosaasteen koulutuksen uudistaminen. Kansandemokraatit ovat tämän uudistuksen valmistelutyössä johdonmukaisesti pyrkineet ratkaisuihin, jotka merkitsisivät koulutuksellisten umpiperien ja vinoutumien poistamista.

SKDL:n liittohallitus on 21. 11. 1972 asettanut SKDL:lle koulutuspoliittisen toimikunnan, jonka tehtäväksi määrättiin laatia SKDL:lle koko koulutusjärjestelmän kattava koulutuspoliittinen ohjelma. Liittohallitus päätti antaa myös toimikunnalle tehtäväksi kansandemokraattisen koulualan ihmisten valtakunnallisen järjestön perustamisen. Valmistelutyöt on jo aloitettu. Toimikunnan tarkoituksena on saada liittohallituksen päätöksen toteutetuksi jo kuluvan kevään aikana.

Koulutuspoliittinen toimikunta järjesti yhdessä SKDL:n kulttuuri- ja koulutuspoliittisen seminaarin, kanssa Lautsiassa 17–18. 2. 1973 kulttuuri- ja koulutuspoliittisen seminaarin,

johon osallistui 100 kulttuuri ja koulualan kansandemokraattia ympäri maata. Seminaarissa valmistettu aineisto on tarkoitettu koota kirjaksi.

3. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka

Toimikauden ehkä keskeisin korkeakoulupoliittinen kysymys on ollut taistelu korkeakoulujen sisäisen hallinnon kansanvaltaistamisesta. SKDL otti ensimmäisenä jo vuonna 1969 myönteisen kannan yleisen ja yhtäläisen ääni-oikeuden puolesta. SKDL on koko toimintakautena johdonmukaisesti tukenut opiskelijaliikkeen esittämiä vaatimuksia korkeakoulujen sisäisen hallinnon uudistamisesta. SKDL:n tiede- ja korkeakoulupoliittinen ohjelma hyväksyttiin laajan valmistelun jälkeen keuhällä 1971.

SKDL:n esittämistä korkeakoulupoliittisista tavoitteista on toimintakauden aikana toteutettu korkeakoululaitoksen keskushallinnon kansanvaltaistaminen. Useat muut tiede- ja korkeakoulupoliittisissa ohjelmassa esitetyistä tavoitteista ovat edelleen toteutumatta.

Korkeakoululaitos on ollut ja tulee olemaan merkittävän yhteiskunnallisen taistelun alueena. Useat jo tehdyt ja valmisteilla olevat uudistusehdotukset, jotka koskevat korkeakoululaitoksen joko ulkonaista tai sisällöllistä uudistamista, vaativat SKDL:ltä voimakasta taistelua uudistusten toteuttamiseksi kansan enemmistön etujen mukaisina. Valtiomonopolistiset pyrkimykset koulutuspolitiikassa on torjuttava. Koulutuksen on palveltava kansan enemmistön etuja.

Suomen Akatemian lakkauttaminen ja uudelleen järjestetty tieteellisen tutkimuksen tukeminen on merkinnyt myönteistä kehitystä tiedepolitiikan alueella. SKDL korostaa kuitenkin, että kansan enemmistön etujen mukaisen tiede- ja tutkimuspolitiikan harjoittaminen edellyttää Valtion tieteellisten toimikuntien ja muun maassa harjoitetun tutkimuspolitiikan kansanvaltaistamista.

Korkeakoulu- ja tiedepoliittisella alueella käyty ja käytävä taistelu on oleellisesti tavalla nopeuttanut väistämätöntä vasemmistolaistumisprosessia ja yhteiskuntamme luokkasuhteiden tiedostamista opiskelevan nuorisosaasteen keskuudessa. Merkittävä osa nuorisosaasteesta on liittynyt SKDL:n toimintaan taistelemaan demokraattisen ja edistyksellisen yhteiskunnan puolesta. SKDL pitää myönteisenä ja väistämättömänä kehityksenä monopolien vastaisen rintaman syntymistä korkeakoulujen piirissä. Tässä kehityksessä on Sosialistinen Opiskelijaliitto ollut merkittävä tekijä.

4. Yleisradiopolitiikka

Yleisradiopolitiikan alalla oikeistopiirit ovat jatkaneet viime vuosien aikana hyökkäystään Yleisradion kaikkea edistyksellistä, erityisesti työväenhenkistä ohjelmistoa vastaan. Samalla oikeisto on jatkanut painostustaan edistyksellisiä ohjelmatyöntekijöitä kohtaan. Oikeiston toimenpiteet huipentuivat kesä-

kuussa 1972 radion johtajan Eino S. Revon pakkolomauttamiseen puoleksi vuodeksi vappuohjelmien johdosta. SKDL:n edustajat ovat Yleisradion hallinto- ja ohjelmaneuvoistoissa jatkaneet johdonmukaisesti taisteluaan demokraattisen ja työväenhenkisen ohjelmapolitiikan puolesta. Useissa kysymyksissä SKDL:n ja SDP:n edustajat ovat esiintyneet yhtenäisesti, mutta joissakin asioissa SDP on pitänyt parempana neuvotella porvarien kanssa (mm. henkilöasiat).

Yleisradion hallintokuntien porvarillinen enemmistö on tosin huomattavassa määrin onnistunut "jäädyttämään" henkistä ilmapiiriä ohjelmistossa ja yhtiön henkilökunnan keskuudessa, mutta se ei ole kuitenkaan kyennyt kaikkia ohjelmapolitiikassa viime vuosina saavutettuja tuloksia mitätöimään. Oma tärkeä osuutensa tämän hyökkäyksen torjumisessa on ollut Yleisradion edistyksellisillä ohjelmatyöntekijöillä ja Kansan Radioliiton laajoihin kuuntelija- ja katselijajoukkoihin vetoavalla toiminnalla.

SKDL:n yleisradiopoliittinen toimikunta on jatkanut työtään ja saanut valmiiksi mm. SKDL:n yleisradiopoliittisen ohjelman, joka vahvistettiin SKDL:n liittoneuvoston kokouksessa 15. 4. 1972. Toimikunnan puheenjohtajana on toiminut Toivo Pohjonen ja sihteerinä Max Rand.

SKDL JA PAIKALLISHALLINTOASIAT

Piirijärjestöjen kunnallis- ja paikallishallintoasiain jaostojen sekä erilaisten paikallishallintoon liittyvien piirijärjestöjen työryhmien työn ohjaaminen ja yhteydenpito niihin on muodostunut tärkeimmäksi liiton paikallishallintoasiain jaoston työmuodoksi kuluneella kertomuskaudella. Paikallishallintoasiain jaostolla on ollut suhteellisen pienet mahdollisuudet pitää suoria yhteyksiä noin viiteensataan maamme kuntaan ja niissä toimiviin SKDL:n kunnallisjärjestöihin ja kansandemokraattisiin luottamusmiehiin ja viranhaltijoihin. Sen sijaan jaosto on käyttänyt suuren osan työajastaan kuntien keskusjärjestöjen ja muiden paikallishallinnon piirissä toimivien liittojen ja järjestöjen kansandemokraattisten luottamusmiesten työn ohjaamiseen.

Paikallishallintoasiain jaosto on kertomuskauden aikana pyrkinyt yhteistyössä SKP:n kunnallisjaoston ja SKDL:n eduskuntaryhmän kunnallisjaoston kanssa tutustumaan ja vaikuttamaan hallituksen sekä eduskunnan kunnallis- ja muuta paikallishallintoa koskeviin ratkaisuihin.

Kunnallispolitiikan yhä voimakkaampi teknistyminen ja eriytyminen hallinnonaloittain on lisännyt virkamiesten päättäntävaltaa nimenomaan kuntatasolla. Tämä on pakottanut liiton jaoston kiinnittämään kertomuskautena erittäin suuren huomion korkeimpien kunnallisten virkapalkkojen räikeään poliittiseen epäsuhtaan. Valtaosa kunnallisista virkamiehistä on oikeistolaisia joskin viime aikoina myös sosialidemokraatit ovat jossain määrin kyenneet saamaan itselleen määrävissä asemassa olevia virkapaikkoja. Jaosto on pyrkinyt kaikin keinoin auttamaan kansandemokraattien saamista sekä kun-

nallisiin että ylikunnallisiin virkoihin, jolloin asioiden valmisteluvaiheessa tulisi kansandemokraattinen vaihtoehto esille. Todellisiin näkyviin tuloksiin tässä ei kuitenkaan ole päästy.

Kertomuskauden eniten tehtäviä antanut tapahtuma on tietenkin ollut vuoden 1972 syksyllä pidetyt kunnallisvaalit, joiden ennakkovalmistelu on ollut jaoston tehtävänä, mutta jonka käytännön vaalityötä on johtanut vaalitoimisto. Valmistautumisen kunnallisvaaleihin katkaisi osittain eduskunnan hajottamisen seurauksena pidetyt ennakkaikaiset eduskuntavaalit tammikuussa 1972. Kunnallisvaalien tuloksesta on lyhyt arvio toisaalla toimintakertomuksessa.

Kuluneiden vuosien aikana on jouduttu edelleen yhä selvemmin toteamaan, että kunnallispolitiikka on osa yleispolitiikkaa. Yleiset poliittiset ratkaisut vaikuttavat niin kunnallispoliittisiin ratkaisuihin, kuntien toimintaedellytyksiin kuin kunnallispoliittiseen aktiivisuuteenkin. Samoin yhtä selvää on, että kunnalliset ratkaisut näkyvät valtakunnallisissa yleispoliittisissa ratkaisuissa.

Suurimman huomion kansandemokraattinen liike on kertomuskauden aikana kiinnittänyt kuntien taloudellisen aseman parantamiseen. Paine kunnallisveroäyriin hintaa kohtaan on vuosi vuodelta kasvanut ja samaan aikaan on verorasitus entistä voimakkaammin siirtynyt palkanansaittajain kannettavaksi. Tämän rinnalla on taulukoitten jälkeenjääneisyyden takia valtionveron osuus palkanansaittajoiden kohdalla kasvanut. Viimeisen neljän vuoden aikana on kunnallisveroäyriin hinta noussut keskimäärin lähes kahdella pennillä. Kaiken lisäksi näyttää siltä, että paine veroäyriä kohtaan kasvaa lähivuosina yhä kiihtyvällä nopeudella ellei joitakin ratkaisevia muutoksia saada aikaan. Valtiolla selvästi kuuluvia tehtäviä on edelleen siirretty kunnille ja varsinkin peruskoulun ja kansanterveyslain toteuttaminen rasittavat nykyisellään kohtuuttomasti kuntia, etenkin pieniä ja heikossa taloudellisessa asemassa olevia kuntia. SKDL:n toiminta valtion ja kuntien välisen kustannusjaon uudistamiseksi ei ole johtanut tarvittaviin tuloksiin. Eduskunnan hyväksymä uusi valtionosuus- ja valtionapujärjestelmä ei saanut aikaan mitään oleellisia muutoksia, vaikka se selvensi ja yksinkertaistikin aikaisempaa järjestelmää. SKDL:n edustajat kunnallislain kokonaisuudistusta valmistelevalle komiteassa ovat pyrkineet määrätietoisesti kunnallislain 4 pykälän muuttamiseen siten, että se antaisi kunnille mahdollisuuden harjoittaa tuloa tuottavaa liiketoimintaa, jolloin kunnilla olisi mahdollisuus rahoittaa toimintaansa muutoinkin kuin vain nostamalla veroäyriä hintaa.

Varsinkin suurimmissa kunnissa on SKDL joutunut taistelemaan edistykellisen maksu- ja taksapolitiikan puolesta. Valtaosaltaan suuryrityksiä ja -liikelaitoksia koskevia taksoja ja maksuja on pyritty korottamaan siten, että kertyneillä tuloilla on voitu rahoittaa palvelujen lisäämistä. Samaan aikaan on SKDL pyrkinyt pitämään ennallaan ja laskemaan pääasiassa sosiaalisten palvelujen maksuja ja taksoja, koska niitä käyttävät pääasiassa juuri vähävaraiset kuntalaiset.

Veroäyriin hinnan kasvu ja kuntien taloudelliset vaikeudet ovat suuria niin voimakkaasti kehittyvissä muuttovoittokunnissa kuin myös siellä, mistä väki

muuttaa pois. Muuttovoittokunnissa palvelutason nostaminen ja erityisesti asuntojen rakentaminen ja asuntotuotannon tukeminen, uusien laitosten rakentaminen ja vanhojen ajanmukaistaminen aiheuttaa kunnille suuria taloudellisia vaikeuksia. Muuttotappiokunnissa taas kunnan palvelutason nostaminen on viime aikoina lähes kokonaan pysähtynyt.

1960—1970-lukujen vaihteessa keskusteluun noussut kuntauudistus on edelleen toteuttamatta. Vaikka lopullinen ehdotus kuntauudistukseksi on jo valmistunut, keskustapuolueen jarrutus on estänyt mietinnön toteuttamisen. Kertomuskauden aikana kansandemokraattiselle liikkeelle ei ole muotoutunut yksityiskohtaista kantaa kuntauudistukseen paikallisesti, joten sen käsittelyä on edelleen jatkettava piirijärjestötasolla ja sen jälkeen liittotasolla.

Rinnan kuntauudistuksen kanssa kansandemokraatit ovat kamppailleet väliasteen hallinnon uudistamiseksi ja demokratisoimiseksi. SKDL ei ole kuitenkaan voinut katsoa näitä kahta asiaa vaihtoehtoiksi, vaan on todennut, että sekä kuntauudistuksen että väliasteen hallinnon uudistuksen toteuttaminen ovat edellytyksiä demokraattisen ja asukkaitten etujen mukaisen paikallishallinnon toteuttamiselle käytännössä.

SKDL on hallinnonuudistuksessa katsonut tärkeimmäksi sen, että paikallisella tasolla voidaan asuinpaikasta riippumatta turvata kaikille mahdollisimman korkea kunnallinen palvelutaso ja suurin mahdollinen demokratia päättäessä kaikkia asukkaita koskevia niin kunnallisia kuin maakunnallisia kysymyksiä.

SKDL:n pitkäaikainen taistelu peruskoulun toteuttamiseksi ja kansanterveytyksen ajanmukaistamiseksi ovat johtaneet osittaiseen tulokseen. Vaikka kummatkaan eivät kansandemokraatteja tyydytä, ne ovat kuitenkin askel eteenpäin. Uudistusten toteuttaminen ei kuitenkaan ole riippuvainen vain valtion elimistä, vaan niiden käytännöllisestä toteuttamisesta vastaavat kunnat. Kansandemokraatit ovatkin joutuneet nyt kunnissa taistelemaan edistysellisten toteutamisvaihtoehtojen löytämiseksi. Tätä kamppailua jatketaan edelleen.

Erittäin suuri huomio on jouduttu kiinnittämään maapolitiikkaan. Rakenusmaan saattaminen yhteiskunnan haltuun ja ihmiskeskeisemmän kaavapolitiikan toteuttaminen ovat edelleen kansandemokraattisen liikkeen keskeisimmät maapolitiittiset tavoitteet.

Kertomuskauden aikana on noussut esille kysymys kuntasuunnittelun tehostamisesta. Monissa kunnissa onkin kansandemokraattien painostuksesta päästy toteuttamaan kuntasuunnittelua keskitetysti ja siten, että koko talousalue huomioon ottaen.

Kansandemokraattisen kunnallispolitiikan ohjaamista ja toteuttamista on kertomuskauden lopulla vaikeuttanut se, että liiton sihteeristössä ei ole ollut paikallishallintoasiain sihteeria. Toimintaa on kuitenkin enemmän vaikeuttanut se, että SKDL:n suurimman jäsenjärjestön, SKP:n, sisäiset ristiriidat ovat yhä pahemmin vaikeuttaneet edistyksellisen ja tuloksellisen kunnallispolitiikan toteuttamista kunnissa. Kunnallisjärjestöissä on eräillä seuduilla

kiinnitetty päähuomio liikkeen sisäisiin kysymyksiin eikä kansandemokraattisen ja edistyksellisen kunnallispolitiikan toteuttamiseen.

SKDL:n TOIMINTA OSUUSKAUPPALIIKKEESSÄ

1. E-osuuskauppaliikkeen kehityksestä

SKDL:n osuustoimintajaoston työ on kertomuskauden aikana keskittynyt voimakkaasti E-osuuskauppaliikkeen aatteellisen pohjan selvittämiseen ja voimistamiseen. Liiton jaosto samoin kuin piirien jaostot, joiden työtä liiton jaosto on ohjannut, ovat kertomusvuoden alussa keskittäneet voimansa E-osuuskauppaliikkeen jäsenistön demokraattisten oikeuksien lisäämiseen ja aatteellisen keskustelun herättämiseen. Kertomuskauden loppujankohdanta on suurin huomio kiinnitetty E-osuuskauppaliikkeen periaateohjelman valmisteluun ja sen saattamiseen laajaan järjestökasittelyyn.

Kansandemokraatit ovat olleet voimakkaasti mukana valmistelemassa edistykselliselle osuuskauppaliikkeelle omaa periaateohjelmaa ja siihen liittyvää kulttuuripoliittista tavoiteohjelmaa. Ohjelman valmisteluvaiheessa kansandemokraatit ovat saaneet siihen eräitä osuustoimintaliikkeen ideologian kannalta merkittäviä parannuksia.

Kiltajärjestelmään siirtyminen ja E-osuuskauppaliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminta ovat helpottaneet periaateohjelman saattamista järjestökasittelyyn ja osuustoiminnallisten periaatteiden tuloa aikaisempaa laajempaan keskusteluun. Erittäin suuri paino periaateohjelman käsittelyssä on pantu piirijärjestöjen jaostojen ohjelmalle piirikohtaisella ja aluekohtaisella käsittelyllä.

Osuustoimintajaosto on kertomuskauden aikana joutunut edelleen pohtimaan kaupallisen keskittymisen aiheuttamia vaikeuksia kuluttajien palvelamisessa. E-osuuskauppaliikkeen kilpailukyvyyn säilyttäminen on pakottanut keskittymään yhä suurempiin yksikköihin, mikä on merkinnyt lähiöpalvelujen ja pienmyymälöiden hävittämistä. Erityisen valitettavaa tämä on silloin, kun kyseessä on työväen hallitsema osuusliike, jonka tehtävänä on palvella ennen kaikkea vähävaraisinta väestönosaa.

Melko suuren osan ajastaan liiton jaosto on käyttänyt E-osuuskauppaliikkeen henkilöpolitiikan käsittelyyn. Samalla, kun jaosto on pyrkinyt kaikin keinoin auttamaan ja ohjaamaan osuusliikkeen piirissä työskenteleviä kansandemokraatteja, se on yrittänyt saada liikkeenjohdollisille kursseille kansandemokraatteja ja varmistamaan myös edes osittain tasapuolisen nimitys- ja työhönottopolitiikan niin keskusliikkeen kuin eri osuusliikkeiden piirissä.

E-vaalit

Huhtikuussa 1971 pidetyt E-vaalit muuttivat voimasuhteita osuusliikkeissä hyvin vähän. Kansandemokraatit saivat vaaleissa noin 10 000 ääntä enemmän

kuin edellisissä vaaleissa vuonna 1968. Tämä ei kuitenkaan riittänyt sosialidemokraattien saadessa samaan aikaan yli 20 000 ääntä lisää. SKDL:n osuus annetuista äänistä oli 39,0 prosenttia, mikä on 1,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin aikaisemmin.

Vaalitulosta arvioitaessa on todettava, että kansandemokraattien menestykseen ei vaikuttanut niinkään meidän harjoittamamme politiikka, vaan liikkeen sisäisistä erimielisyyksistä johtunut vaalityön hajanaisuus ja heikkous. Kaikialla maassa ei saatu syntymään edes yhtenäisiä kansandemokraattisia vaaliliittoja, vaan SKDL:n jäseniä esiintyi kaksilla eri listoilla.

Vaalitulokset v. 1956—1971 prosenttia annetuista äänistä

Puolue	1956	1959	1962	1965	1968	1971
SDP	52,0	46,1	48,8	49,0	49,8	52,0
SKDL	42,5	42,0	42,3	41,6	40,5	39,0
TPSL	—	4,3	1,9	2,6	1,7	1,3
porv.	5,5	7,6	7,0	6,8	7,7	7,2
Äänestyspros.	33,3	44,6	44,3	41,1	35,5	41,6

TOIMINTA RUOTSINKIELISEN VÄESTÖN KESKUUDESSA

Vuoden 1970 väestönlasku osoittaa maan ruotsinkielisen väestön määrän jatkuvaa vähenemistä. Siirtolaisuus Ruotsiin on merkittävää ruotsinkielisillä alueilla, erityisesti Etelä-Pohjanmaalla ja Turun saaristossa, vaikka siirtolaisuus muuten vähenisikin. Tämä on varsin luonnollista, koska pienviljelijöiden ja kalastajaväestön elinmahdollisuudet ovat vähäiset kuten maan muissakin osissa. Vuonna 1970 toimeenpannussa väestönlaskussa ilmoitti 6,6 % väestöstä äidinkielenään ruotsin, kun taas vuonna 1960 oli ruotsinkielisiä 7,4 %. Kaksikielisyys lisääntyi tänä ajanjaksona maassa ja tätä osittain selittää ruotsinkielisen väestön kasvava muuttoliike kaupunkeihin ja kielirajojen ylitse tapahtuvat avioliitot, jotka ovat lisääntyneet teollisuuskeskuksissa. Tämä kaupungistumisen luonnollinen seuraus kasvaa ja aikaisemmin selvät kielirajat heikkenevät yhä enenevässä määrin.

SKDL:n ruotsinkielinen toiminta muuttuu kaksikieliseksi toiminnaksi myös sellaisilla alueilla, jotka aikaisemmin ovat olleet kokonaan ruotsinkielisiä. Tämän vuoksi tarvitaan kaksikielisillä alueilla toimitsijoita, jotka taitaisivat molemmat kotimaiset kielet. Tällaisten toimitsijoiden tarve on suuri ja tällä hetkellä on vain kaksi tällaista tointa kansandemokraattisessa liikkeessä, toinen SKDL:ssä ja toinen SKP:ssä; tämän toimitsijain tehtäväalueena on Pohjanmaa. Tästä on seurauksena vaikeuksia yleensäkin, mutta erityisesti perusjärjestöjen kohdalla. Folketidningen Ny Tid -lehti on tämän vuoksi muodostunut yhä tärkeämmäksi järjestäväksi ja yhdistäväksi välineeksi koko ruot-

sinkieliselle osalle kansandemokraattista liikettä. Tehtävänsä lehti on täyttänyt tyydyttävästi ottaen huomioon sen, että se on viikkolehti. Ruotsinkielisten toimitsijoiden tarve on suuri, jotta suomenruotsalaisten keskuudessa tehtävä työ voitaisiin järjestää hyvin ja sen vuoksi tulisi lähitulevaisuudessa uhrata enemmän huomiota tämän ongelman ratkaisemiseksi.

Toimikautena toimeenpannuissa vaaleissa sekä valtiollisissa että kunnallisissa vaaleissa on ruotsinkielinen työ edistynyt. Niistä joko ruotsinkielisistä tai kaksikielisistä kansanedustajahdokkaista, joita ruotsinkielinen jaosto suositeli, valittiin 4 toveria. Tämä parantaa merkittäväällä tavalla eduskuntaryhmän työtä ruotsinkielisten kansandemokraattien keskuudessa. Ruotsinkieliset kansandemokraatit saavuttivat merkittäviä edistysaskeleita kunnallisvaaleissa etelä-Suomessa. Sen sijaan Pohjanmaalla vaalituloksia on vaikea arvioida monien kuntainliitosten vuoksi. Yleinen suuntaus on se, että kansandemokraattisen kunnallispolitiikan on onnistunut harjoittaa enenevässä määrin yhteistyötä ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa vasemmistoryhmien kanssa ja samalla on voitu soveltaa kansandemokraattisen liikkeen kunnallispoliittisia periaatteita. Ruotsalaisen kansanpuolueen johtoasema on monin paikoin murrettu vasemmistoryhmien yhteistyöllä.

Liittohallitus on antanut erityiset säännöt ruotsalaisjaostoa varten, jotta jaoston oikeudet ja velvollisuudet tulisi keskitetyksi ja tarpeeksi selvästi todetuksi. Samalla liittohallitus on päättänyt periaatteista, joiden mukaan valitaan edustajia ruotsinkielisille koko maata käsittävälle neuvottelupäiville. Tästä ruotsalaisjaoston aseman selvittämisestä liitossa on seurauksena se, että jaoston toimintatehtävät ovat entistä määrätymäiset ja että perustettavilla yhteistyöjäsenjärjestöjen ruotsalaisjaostoilla, joita tähän asti ei ole ollut, on nyt oma tehtäväkenttensä.

Vaikkakin toimintakautena on ruotsinkielisen aineiston jakelu jäsenistölle parantunut, niin on siinä edelleen puutteita. Erityisesti olisi parannettava Folkets Bildnings-Föbundetn opintoaineiston toimittamista kerhoille ja opintopiireille. Yhtenäinen suunnittelu ja johdettu kurssi- ja opintotoiminta puuttuu ruotsinkielisen kansandemokraattisen liikkeen keskuudesta ja se olisi satava mitä pikimmin aikaan.

Liiton toiminnassa suomenruotsalaisten erityisalueilla, Ruotsalaisen Suomen Kansankäräjillä, Yleisradion ruotsinkielisessä ohjelmaneuvostossa ja muissa vastaavissa elimissä on noudatettu SKDL:n omaksumia periaatteita ja päämääriä. Ammattiyhdistysliikkeessä on ruotsinkielisten työläisten keskuudessa tehty työ edistynyt, vaikkakin puute ruotsinkielisestä kansandemokraattisesta ammattiyhdistysliikkeen toimitsijasta on erittäin suuri.